

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Tverrkulturell prestetjeneste

Prester fra det globale sør sine erfaringer av prestetjeneste i Den norske kirke

Ole Martin Sandland

Veileder

Harald Hegstad

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH5065 Masteroppgave profesjonsstudiet i teologi (30 ECTS), Høstsemester 2020

Antall ord: 19 493

Forord

Jeg er takknemlig for alle som har vært med å bidra til dette forskningsprosjektet. Prosjektet begynte med et ønske om å skrive masteravhandling med et globalt perspektiv. Takket være gode bidrag både fra veileder og informanter endte jeg opp med å fokusere på tverrkulturell prestetjeneste i Den norske kirke. Jeg håper at denne masteroppgaven kan bidra til økt forståelse for oppgavens tematikk. Prester med internasjonal bakgrunn er en berikelse for Den norske kirke og jeg håper deres erfaringer kan være en ressurs for Den norske kirke.

Jeg vil takke informantene som i en travel arbeidshverdag tok seg tid til å dele sine erfaringer. Andre som fortjener en takk, er de som har vært med å legge til rette for masterstudenter. Jeg vil takke MF, og særlig biblioteket på MF, for at det gjennom høsten har vært mulig å bruke lesesalen og ressursene som finnes på biblioteket. En takk også til eksamenskontoret for flott mal for masteroppgaven. Jeg vil også takke Time bibliotek på Bryne for god tilrettelegging og assistanse.

Jeg vil rette en varm takk til min veileder Harald Hegstad som med kunnskap og engasjement har veiledet og bidratt til å gi oppgaven retning. Til slutt vil jeg takke familie og venner for god støtte.

Sammendrag

I Den norske kirke jobber det en rekke prester med utenlandsk bakgrunn, deriblant flere prester fra det globale sør. Dette forskningsprosjektet har forsøkt å belyse følgende spørsmål:

«Hvordan opplever prester med bakgrunn fra det globale sør prestetjeneste i Den norske kirke og hva kan Den norske kirke lære av deres erfaringer?»

I denne kvalitative studien har jeg utført fire intervjuer med prester fra det globale sør. Intervjuene tok for seg spørsmål om hvordan de erfarte overgangen fra deres hjemlige kontekst til norsk kontekst, med et særlig med henblikk på presterollen. Jeg var også interessert i hvordan spiritualitet prestene hadde med seg fra sin lokale kontekst, har formet deres tjeneste som prester i Den norske kirke. Når det gjelder faglig forankring, er det derfor naturlig å plassere prosjektet innenfor fagfeltet praktisk teologi.

Teoriperspektivene i prosjektet er hentet fra relevante teorier knyttet til kultur og spiritualitet. Jeg har også gjort rede for tidligere forskning om spiritualitet og om prestetjeneste. Innsamlet data har deretter blitt diskutert i lys av aktuell teoriperspektiver og tidligere forskning.

Prestene fra det globale sør har i møte med norsk kultur erfart at de norske kulturelle kodene til tider har vært utfordrende. De er reflekterte i forhold til norsk kontekst og er bevisste på at de selv har et utenfra-perspektiv. Prestene kommer med sine erfaringer og sin spiritualitet. Som prester kan de overføre spiritualitetsimpulser fra deres hjemlige kontekst til den norske kirkekonteksten. Prestene kommer fra kirkelige bakgrunner hvor fellesskapets tro har en større plass enn individets tro, noe som gjenspeiler seg både i deres opplevelse av presterollen og deres prioriteringer i prestetjenesten, med sterk vekt på å bygge fellesskap. Prestenes personlige erfaringer kan være en ressurs for Den norske kirkes inkluderings- og rekrutteringsarbeid. Den norske kirke kan også lære av prestenes erfaring i kampen mot hverdagsdiskriminering.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Tema.....	1
1.2	Begrunnelse for tema.....	2
1.3	Forskningsoversikt.....	3
1.3.1	Spiritualitet.....	3
1.3.2	Prestetjeneste i Den norske kirke.....	5
1.3.3	Oppsummering.....	5
1.4	Teologisk disiplin.....	5
1.5	Forsknings spørsmål.....	6
1.6	Rammer for forskningen.....	7
1.6.1	Valg av informanter.....	7
1.6.2	Valg av sted og medium for intervju.....	7
1.7	Disposisjon.....	8
2	Teori.....	9
2.1	Viktige begreper.....	9
2.2	Teori om kultur.....	10
2.2.1	Kultur.....	10
2.2.2	Interkulturell kommunikasjon.....	12
2.2.3	Språk.....	13
2.2.4	Kultursjokk.....	13
2.2.5	Individualisme og kollektivism.....	14
2.2.6	Globalisering.....	15
2.2.7	Rasisme og diskriminering.....	15
2.2.8	Oppsummering.....	16
2.3	Teori om spiritualitet.....	17
2.3.1	Forholdet mellom religion og spiritualitet.....	17
2.3.2	Fire nivåer av spiritualitet.....	18
2.3.3	Luthersk spiritualitet.....	18
2.3.4	Pastoral spiritualitet.....	19

2.3.5	Troshistorie.....	20
2.3.6	Oppsummering	20
3	Metode.....	22
3.1	Forskningsdesign	22
3.2	Utvalg	22
3.3	Intervju.....	23
3.3.1	Intervju som metode.....	23
3.3.2	Lydopptak.....	24
3.3.3	Min rolle som intervjuer.....	24
3.3.4	Spørsmål.....	25
3.3.5	Pilotintervju.....	25
3.4	Analyse	26
3.4.1	Transkribering	26
3.4.2	Koding.....	26
3.5	Forskningens kvalitet.....	27
3.6	Etikk.....	28
3.7	Min rolle som forsker	29
4	Prestenes erfaringer	30
4.1	Presentasjon av prestene	30
4.2	Overgangen til Norge	30
4.2.1	Årsak til å flytte til Norge	30
4.2.2	Teologistudier i Norge	31
4.2.3	Motivasjon for prestedtjeneste i Norge	32
4.2.4	Møte med det norske språk	33
4.2.5	Møte med norsk individualisme	34
4.2.6	Diskriminering og rasisme	35
4.3	Spiritualitet	36
4.4	Presteyrket	38
4.4.1	Presterollen.....	38
4.4.2	Samarbeid med stab og prost	39
4.4.3	Forkynnelse	40

4.4.4	Starte egne initiativ.....	40
4.4.5	Diskriminering	41
4.5	Oppsummering av prestenes erfaringer	42
5	Diskusjon.....	43
5.1	Møte med norsk kultur	43
5.1.1	Språk.....	43
5.1.2	Møte med en individualistisk kultur.....	45
5.2	Spiritualitet	46
5.3	Den norske kirke i møte med diskriminering	48
5.4	Presterolle	51
6	Konklusjon	55
7	Litteratur.....	56
8	Vedlegg	61
8.1	Vedlegg 1, Intervjuguide	61
8.2	Vedlegg 2, Informasjonsskriv.....	63
8.3	Vedlegg 3, NSD-godkjenning	66

1 Innledning

1.1 Tema

I Luthersk Kirketidende 5 fra 2015 var temaet utenlandske presters tjeneste i Den norske kirke. Denne utgaven ble viet til utenlandske prester fordi det er et aktuelt tema. I Den norske kirke tilsettes det flere prester med utenlandsk bakgrunn.¹ De fleste av disse er prester med profesjonsutdannelse fra USA, Island eller Danmark, men det har også blitt tilsatt flere prester fra land utenfor Europa.² Alle utenlandske prester tar med seg tradisjoner og erfaringer fra andre kirker og land som beriker og utfordrer norsk kultur og menighetsliv.³ Årsaken til at flere utenlandske kandidater søker prestestilling i Norge, er blant annet kirkens rekrutteringsbehov og større flyt av arbeidskraft globalt.⁴ En av årsakene til prestemangelen er at det er et gap mellom lav rekruttering og antall prester som går av med pensjon. Tall fra Den norske kirkes årsrapport fra 2019 viser at 60% av prester er over 50 år og halvparten av disse er over 60 år.⁵ Samme årsrapport viser at 47 prester ble ordinert i 2019.⁶

Mangfold og inkludering har i 2020 vært et aktuelt tema både samfunn og kirke. Fra øverste hold i Den norske kirke har eksempelvis preses Olav Fykse Tveit uttrykket støtte til fredelige demonstrasjoner mot rasisme som fant sted også i Norge sommeren 2020.⁷ Det har som følge av dette vært fokus på inkludering i Den norske kirke og hvordan dette reflekteres i representasjon av personer med innvandrerbakgrunn i organer på høyere nivå. En som har satt søkelys på temaet, er Elise Kruse med sin kommentarartikkel i Vårt Land med tittel *Maktkartet til Den norske kirke er kritthvitt. Det er ikke representativt*.⁸ I kommentarartikkelen peker Kruse på at Den norske kirke i høyere posisjoner i liten grad gjenspeiler det norske mangfoldet. Representasjon er viktig for å bekjempe rasisme og forskjellbehandling, fordi det både oppmuntrer til mer mangfold og motbeviser fordommer.⁹

---

¹ Rise 2015: 99.

² Woldseth 2015: 100.

³ Rise 2015: 99.

⁴ Isaksen 2015: 98.

⁵ Den norske kirke 2020a: Årsrapport 2019: 41.

⁶ Den norske kirke 2020a: Årsrapport 2019: 36.

⁷ Den norsk kirke 2020b: Pressemelding publisert på NTB.

⁸ Kruse 2020.

⁹ Kruse 2020.

Diskusjonen om Den norske kirkes inkludering er imidlertid ikke ny. Inger Furseth tok opp dette temaet i 2019 med artikkelen *Den norske kirke for «nordmenn»?*¹⁰ Her så hun på hvordan Den norske kirke fremstiller sine medlemmer på kirkens egne nettsider. Furseth konkluderte med at minoriteter blir usynliggjort og at kirken ikke omtaler minoriteter som en del av «oss» og «vi.»¹¹ I artikkelen trakk Furseth frem at Kirkemøtet og kirkelige verv og strukturer domineres av majoritetsbefolkningen.¹² Daværende direktør for Kirkerådet, Jens-Petter Johnsen, uttalte i 2018 at kirken ikke har lyktes med integrering.¹³ Når det konkret gjelder kirkelig tjeneste, understreket Kirkemøtet tilbake i 2009 at det er et behov for å rekruttere flere «kristne innvandrere» til verv, kirkelig utdanning og lønnet og frivillig arbeid.¹⁴

Det har blitt viet liten oppmerksomhet til prester med bakgrunn fra utlandet. Prester med bakgrunn fra det globale sør bringer med seg sine erfaringer og tradisjoner til Norge.¹⁵ I dette forskningsprosjektet ønsker jeg å se på hvordan prestene erfarte overgangen til Norge og hvordan spiritualitet de hadde med seg fra sin lokale kontekst, har formet deres prestatjeneste i Den norske kirke. Jeg ønsker også å belyse hva Den norske kirke eventuelt kan lære av prestenes erfaringer.

1.2 Begrunnelse for tema

Før jeg begynte med dette forskningsprosjektet, ønsket jeg å ha et globalt tema. I løpet av mine studier har jeg blitt kjent med flere på MF vitenskapelige høyskole med bakgrunn fra det globale sør som studerer teologi. Jeg har selv bodd flere år i utlandet og har erfart hvordan det er å bo et sted med en annen kultur og språk. I et opphold som utvekslingsstudent i Sør-Afrika, tok jeg det som tilsvarer avsluttende praktikum i Norge. Her fikk jeg kjennskap til og erfarte ulike sider ved prestatjeneste og spiritualitet. Dette skapte en interesse for hvordan det er for prester med

---

¹⁰ Furseth 2019.

¹¹ Furseth 2019: 288.

¹² Furseth 2019: 280.

¹³ Furseth 2019: 280.

¹⁴ Furseth 2019: 281.

¹⁵ Begrepet det globale sør vil bli definert nærmere i kapittel 2.1.

bakgrunn fra det globale sør å tjenestegjøre i Norge. Da jeg begynte å gå nærmere inn på temaet, så jeg at dette var et spennende tema som er høyst relevant for Den norske kirke.

1.3 Forskningsoversikt

I dette delkapittelet skal jeg plassere mitt forskningsprosjekt i forhold til andre forskningsprosjekter. Dette skal jeg gjøre ved å presentere ulike forskningsprosjekter som har belyst tema knyttet til spiritualitet og prestedtjeneste.

1.3.1 Spiritualitet

Fra norsk forskning om spiritualitet har Halvard Johannessen undersøkt hvordan pastoral spiritualitet forstås og blir presentert av sentrale kirkelige instanser i Den norske kirke.¹⁶ Johannessen trekker frem at spiritualitet er ulikt forankret. Noen forankrer det i religiøse øvelser som for eksempel i retreat og tidebønn, mens andre forankrer spiritualiteten i nådemidlene og gudstjenestefeiring.¹⁷ I vår tid er det en tendens å lete etter åndelige strømninger også utenfor det som tradisjonelt har vært en del av luthersk tradisjon. Et eksempel på dette er retreatbevegelsen.¹⁸ Johannessen sin forskning er fra et «ovenfra»-perspektiv. I sin artikkel viser han til annen forskning med et «nedenfra»-perspektiv. Harald Olsen har i rammen av prosjektet «Gud på Sørlandet» gjennomført en empirisk studie blant prester i Den norske kirke.¹⁹ I sine funn konkluderer Olsen med at norsk pastoral spiritualitet er i endring. Ifølge Olsen er den kontemplative spiritualitet i stor endring fordi den spiller en større rolle i prestenes liv enn tidligere. Kontemplativ spiritualitet er praksis som legger vekt på det indre åndelige liv gjennom bønn, meditasjon og kontemplasjon.²⁰

Tone Stangeland Kaufman har også forsket på pastoral spiritualitet i norsk kontekst. I studien *A New Old Spirituality?*, der hun har utført intervjuer med norske menighetsprester, påpeker hun at det har vært lite empirisk forskning på pastoral spiritualitet.²¹ Kaufman argumenterer for

---

¹⁶ Johannessen 2010: 4.

¹⁷ Johannessen 2010: 4.

¹⁸ Johannessen 2010: 4.

¹⁹ Johannessen 2010: 6.

²⁰ Johannessen 2010: 6.

²¹ Kaufman 2017: 329.

at det er tre kilder for pastoral spiritualitet, nemlig «vocational spirituality», «everyday spirituality» og «intentional spirituality».²² De to første kildene er knyttet til presters dagligliv og er kilder for spiritualitet som prester påvirkes av uten å bevisst søke etter det. «Intentional spirituality» er kilder for spiritualitet som man bevisst søker etter.²³ Studiene til Johannessen og Olsen viser at pastoral spiritualitet er i endring, men de går ikke inn på hvordan endringene skjer. Kaufman kaller endringene i pastoral spiritualitet for «new old».²⁴ Prestene tilegner seg klassiske spirituelle praksiser fra kristen økumenikk. Disse praksisene kaller Kaufman «old». Prestene tilegner seg ikke disse klassiske spirituelle praksisene ukritisk. I møte med kontemporær spiritualitet, som Kaufman kaller «new», reforhandler prestene «old» med «new» og med dette kan endringer i spiritualitet bli kalt «new old spirituality».²⁵

Kristin Graff-Kallevåg og Tone Stangeland Kaufman har forsket på spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring. I boka *Byggekloss-spiritualitet?* tar de for seg kirkelig ansatte i Den norske kirke som deltar i trosopplæringen.²⁶ I kapittelet «*Det handler kanskje om min egen troshistorie ...*» presenterer Graff-Kallevåg funn fra sin forskning hvor hun har undersøkt om det er en «sammenheng mellom de kirkelig ansattes troshistorie og hvordan de orienterer seg i menighetens trosopplæring.»²⁷ Hun utførte intervjuer med et utvalg ansatte i Den norske kirke med ekstra ansvar for trosopplæring, deriblant flere prester.²⁸ Intervjuene Graff-Kallevåg gjennomførte, «peker mot at det er sammenheng mellom kirkelig ansattes egen troshistorie og hvordan de orienterer seg i menighetens trosopplæring.»²⁹ Kirkelig ansattes egne erfaringer og troshistorie har betydning både for deres refleksjon og deres praksis i forhold til trosopplæring. Ifølge Graff-Kallevåg er praksisene de kirkelig ansatte velger i trosopplæringen, praksiser de selv har erfart som viktige i egen troshistorie og som fortsatt er viktig for deres egen spiritualitet.³⁰

---

²² Kaufman 2017: 294.

²³ Kaufman 2017: 294.

²⁴ Kaufman 2017: 266.

²⁵ Kaufman 2017: 290.

²⁶ Graff-Kallevåg & Kaufman 2018: 10.

²⁷ Graff-Kallevåg 2018: 49.

²⁸ Graff-Kallevåg 2018: 49.

²⁹ Graff-Kallevåg 2018: 71.

³⁰ Graff-Kallevåg 2018: 67.

1.3.2 Prestetjeneste i Den norske kirke

Jeg har ikke lyktes med å finne norsk forskning på prester med internasjonal bakgrunn. Av tidligere forskning om prester i norsk kontekst, har Paul Leer-Salvesen gitt ut boka *Moderne Prester* i 2005. I boka presenterer han funn fra en undersøkelse hvor han intervjuet ti prester i Agder og Telemark bispedømme og ni prester i Oslo om utvalgte temaer fra etikk og troslære.³¹ Alle informantene var på den tid prester i en menighet i Den norske kirke. Prestene legger vekt på erfaringenes betydning i kristenlivet. De har et engasjement for å finne gode ritualer og symboluttrykk som knytter seg til spiritualitet for mennesker som oppsøker kirken.³² Prestene virket ifølge Leer-Salvesen fornøyde og glade i jobben. Det som gir jobben mening, ifølge prestene, er at de kan hjelpe folk som trenger dem.³³ Dette samsvarer med rapporten *I gode og onde dager...* som Ann Kristin Gresaker skrev på oppdrag av Stiftelsen Kirkeforskning i 2009. Rapporten viste at 8 av 10 prester i Den norske kirke trives med sine arbeidsoppgaver.³⁴ Samme rapport viste at menighetens syn på presten samsvarer med majoriteten av prestenes egen identitet knyttet til det å være prest.³⁵

1.3.3 Oppsummering

I dette delkapittelet har jeg presentert forskning som er relevant for dette forskningsprosjektet. Jeg har funnet at det finnes noe forskning på spiritualitet og prestedtjeneste i Den norske kirke, men at ingen har forsket spesifikt på utenlandske presters tjeneste i Den norske kirke. Dette viser at det er behov for mer forskning på dette feltet.

1.4 Teologisk disiplin

Dette forskningsprosjektet er et prosjekt innenfor praktisk teologi. Praktisk teologi er i et luthersk teologisk perspektiv en av fire teologiske disipliner, sammen med systematisk teologi, kirkehistorie og bibelfag.³⁶ Ifølge Olav Skjevesland analyserer praktisk teologi kirkelig praksis i sin kontekst og reflekterer over kirkelig praksis i lys av kirkehistorie, systematisk teologi og

---

³¹ Leer-Salvesen 2005: 15.

³² Leer-Salvesen 2005: 187 .

³³ Leer-Salvesen 2005: 189.

³⁴ Gresaker 2009: 7.

³⁵ Gresaker 2009: 45.

³⁶ Skjevesland 1999: 61.

bibelfag for å styrke kirken.³⁷ Praktisk teologi har sitt utspring i et kirkelig behov og i teologisk interesse. Ifølge Don S. Browning ligger det teori bak og implisitt i all praksis. Flere praksiser er så naturlige at man ikke tar seg tid til å reflektere rundt dem og teoretisere dem.³⁸ Ved å undersøke og kritisk evaluere praksiser, går man fra praksis til teori og så tilbake til praksis.³⁹ Dette er ifølge Browning en bevegelse i fire skritt, nemlig «descriptive theology», «historical theology», «systematic theology» og «strategic practical theology».⁴⁰ Bevegelsene er tenkt som en hermeneutisk sirkel som starter med «deskriptiv theology» som har i oppgave å beskrive aktuelle praksiser og implisitt teori.⁴¹ De to neste bevegelsene, «historical theology» og «systematic theology», er knyttet til teori, hvor man blant annet ser på hva normative tekster sier om praksiser.⁴² I den siste bevegelsen, «strategic practical theology», bygger man videre på empiri og teori fra de tre første bevegelsene.⁴³ I «strategic practical theology» gir empiri og teori godt begrunnede forslag til nye strategier, handlinger og forståelser i praksisfeltet.⁴⁴ Det som gjør det naturlig å plassere dette forskningsprosjektet som et praktisk teologisk prosjekt, er at jeg skal undersøke praksiser blant prester fra det globale sør.

1.5 Forskningsspørsmål

Forskingsspørsmålet er det overordnede spørsmålet analysen og diskusjonen i dette forskningsprosjektet skal svare på. Ifølge Rune Johan Krumsvik er eksplorerende forskningsspørsmål ofte brukt i kvalitativ forskning.⁴⁵ Eksplorerende forskningsspørsmål brukes til å forske på et fenomen man har lite kunnskap om fra før. Som tidligere nevnt, har det vært forsket lite på utenlandske presters tjeneste i Den norske kirke. Dette er et tema som de siste årene har blitt stadig mer aktuelt med et økende antall prester fra det globale sør.

---

³⁷ Skjevesland 1999: 61.

³⁸ Browning 1991: 6.

³⁹ Browning 1991: 7.

⁴⁰ Browning 1991: 8.

⁴¹ Browning 1991: 47.

⁴² Afdal 2010: 101.

⁴³ Browning 1991: 55.

⁴⁴ Afdal 2011: 101.

⁴⁵ Krumsvik 2014: 97.

Til mitt forskningsprosjekt har jeg derfor valgt følgende forskningsspørsmål: «Hvordan opplever prester med bakgrunn fra det globale sør prestetjeneste i Den norske kirke og hva kan Den norske kirke lære av deres erfaringer?»

For å besvare forskningsspørsmålet har jeg valgt følgende tre deltemaer: Overgangen til prestetjeneste i Den norske kirke, prestenes spiritualitets formende virkning på prestetjenesten og hva Den norske kirke kan lære av prestenes erfaringer. For å besvare forskningsspørsmålet har jeg tre underspørsmål:

- Hvordan erfarte prestene fra det globale sør overgangen fra deres hjemlige kontekst til norsk kontekst og da særlig med henblikk på presterollen?
- Hvordan har spiritualitet prestene hadde med seg fra sin lokale kontekst, formet deres tjeneste som prester i Den norske kirke?
- Hva kan Den norske kirke lære av prestenes erfaringer?

1.6 Rammer for forskningen

1.6.1 Valg av informanter

I dette forskningsprosjektet er fokuset på prester i Den norske kirke med bakgrunn fra det globale sør. I valg av informanter var det to kriterier. Det første kriteriet var at informantene skulle være fra Afrika, Asia eller Latin-Amerika. Jeg har brukt samlebetegnelsen det globale sør for disse tre geografiske områdene. Kriterium nummer to var at informantene enten er ordinert spesifikt til prestetjeneste i Den norske kirke eller at deres ordinasjon fra hjemlandet har blitt godkjent for prestetjeneste i Den norske kirke.

1.6.2 Valg av sted og medium for intervju

Situasjonen med COVID-19 førte til at jeg måtte ta ulike beslutninger om hvor og hvordan intervjuene skulle gjennomføres. Ideelt ville jeg ha gjennomført intervjuene på stedene informantene har prestetjeneste. På grunn av situasjonen med COVID-19 gjennomførte jeg både fysiske intervju, der dette var forsvarlig, og videointervju hvor det ikke var forsvarlig å utføre intervjuet fysisk. Selv om fysiske intervju hadde vært å foretrekke, var en positiv effekt

av videointervju at jeg enklere kunne finne informanter fra ulike steder i Norge uten å måtte reise unødig.

1.7 Disposisjon

I neste kapittel vil jeg redegjøre for teori som er relevant for dette forskningsprosjektet. Jeg vil da gjøre rede for teori knyttet til kultur og spiritualitet, og utdype sentrale begreper. Kapittel 3 er forskningsprosjektets metodekapittel, hvor jeg begrunner metodiske valg. I kapittel 4 skal jeg presentere hvilke erfaringer prestene fra det globale sør gjorde i møte med norsk kultur, spiritualitet og prestedtjeneste. I kapittel 5 vil jeg diskutere prestenes erfaringer med utgangspunkt i relevant forskning og teori. Avslutningsvis vil jeg, på bakgrunn av de funn jeg har gjort, peke på hva Den norske kirke kan lære av de erfaringer prestene fra det globale sør har gjort.

2 Teori

Ifølge Krumsvik er teori et kompleks av antagelser for å forklare fenomener.⁴⁶ I et kvalitativt forskningsprosjekt blir empirisk data knyttet sammen med teori for å forklare og forstå data.⁴⁷ Jeg vil i dette kapitlet gjøre rede for teorier som kan bidra til å begrunne og besvare forskningsspørsmålet. I et forskningsprosjekt er forskningsspørsmålet avgjørende for valg av teoriperspektiver. Mine valg av teoriperspektiver fant hovedsakelig sted etter at data var samlet inn. Samtidig ligger det naturligvis implisitt teori til grunn ved utarbeidelsen av intervjuguide. I de neste delkapitlene vil jeg først definere sentrale begreper ved hjelp av teori. Deretter vil jeg gjøre rede for teoriperspektiver knyttet til kultur og spiritualitet.

2.1 Viktige begreper

I dette delkapitlet vil jeg definere begreper som er sentrale i dette prosjektet. Som tidligere nevnt, vil jeg undersøke prestene fra det globale sør sin overgang til prestetjeneste i Den norske kirke, prestenes spiritualitets formende virkning på prestetjenesten og hva Den norske kirke kan lære av prestenes erfaringer. Følgelig er det viktig å definere hva jeg forstår med henholdsvis presterolle, det globale sør og spiritualitet.

Når det gjelder prestetjeneste, er det relevant å se nærmere på presterollen. Jeg har tatt utgangspunkt i Per Morten Schiefloe sin definisjon av sosial rolle, som «systematiske forventninger med hensyn til atferd, som rettes mot en posisjonsinnehaver.»⁴⁸ Det vil si at presterolle kan forstås som de forventningene presten selv og andre retter mot presten.

Når jeg i dette prosjektet ønsket å intervju prester fra Latin-Amerika, Asia og Afrika, hadde jeg behov for en samlebetegnelse. Ifølge Nicola Bullard har det ofte blitt brukt ulike termer for å dele inn verden. En historisk betinget inndeling var å dele verden i den første verden (kapitalist), den andre verden (kommunist) og den tredje verden (utviklingsland).⁴⁹ Etter den kalde krigen har det imidlertid blitt mer vanlig å dele inn verden i et globalt nord og et globalt

---

⁴⁶ Krumsvik 2014: 80.

⁴⁷ Krumsvik 2014: 27.

⁴⁸ Schiefloe 2019: 503.

⁴⁹ Bullard 2013: 724.

sør. Siden jeg ønsket å intervjuere prester fra Latin-Amerika, Asia og Afrika, fant jeg samlebetegnelsen det globale sør mest dekkende. Dette er en inndeling som gjenspeiler et økt fokus på globalisering og ikke en inndeling som erstatter en politisk inndelingen av verden i første, andre og tredje verden.⁵⁰

Det tredje og siste kjernebegrepet er spiritualitet. Jeg har valgt definisjonen til Philip Sheldrake om at «spirituality, describes how people relate their fundamental beliefs about God as revealed in Jesus Christ and then express these beliefs in core values, in spiritual practices and in how they form social and religious communities and engage with cultural and political realities.»⁵¹ Grunnen til at jeg har valgt denne definisjonen, er at den ikke utelukkende fokuserer på det åndelige, men også tar på alvor den kulturelle og sosiale konteksten man som menneske er en del av.

2.2 Teori om kultur

2.2.1 Kultur

Begrepet kultur forstås og brukes på flere måter. I dette prosjektet rommer begrepet både kultur som livsform og som meningsfellesskap.⁵² Dette samsvarer med Thomas Hylland Eriksen sin definisjon av kultur som «det omskiftelige meningsfellesskapet som gang på gang etableres og forandres når mennesker gjør noe sammen.»⁵³ Dette meningsfellesskapet dannes blant annet for å dekke menneskers medfødte behov og kulturens funksjon kan følgelig forstås som bestemte, lærte måter å dekke disse behovene på.⁵⁴

I kulturer finnes det verdier og normer. Ifølge Schiefloe er verdiene i et samfunn «standarder for vurdering av alternativer.»⁵⁵ Verdier er en del av en kulturs kulturelle arv og har som funksjon å vurdere hva som er viktig, og hva som er rett og galt.⁵⁶ Ifølge Schiefloe er normer

---

⁵⁰ Bullard 2013: 724.

⁵¹ Sheldrake 2003: 296.

⁵² Dahl 2013: 34.

⁵³ Eriksen 1998: 25.

⁵⁴ Eriksen & Sajjad 2015: 37.

⁵⁵ Schiefloe 2019: 134.

⁵⁶ Schiefloe 2019: 134.

«kjente og allment aksepterte forskrifter som sier hva som er riktig og uriktig atferd.»⁵⁷ Normene i en kultur blir definert og opprettholdt gjennom interaksjoner i formelle og uformelle sammenhenger.⁵⁸ I disse interaksjonene er verdier med å forme normer. Mennesker kan bli møtt med positive reaksjoner dersom man opptrer i tråd med normer, men dersom man gjør noe i strid med normene, kan man bli møtt med sanksjoner.⁵⁹ Innenfor kulturer finnes det både formelle og uformelle normer. Formelle normer er lover som er nedskrevet og vedtatt av en myndighet, men de fleste normer er uformelle og ikke nedskrevet.⁶⁰

Posisjon er den plassen en person har i den sosiale strukturen og man kan dele posisjon i generell og spesiell posisjon.⁶¹ Generell posisjon er plasseringen man har i forhold til samfunnets overordnede sosiale struktur og spesiell posisjon er posisjonen man har innenfor et bestemt og avgrenset sosialt system, som for eksempel innenfor en familie.⁶² Man skiller mellom tilskrevet og ervervede posisjoner. En posisjon som blir tildelt basert på hvem man er, defineres som tilskrevet posisjon, og en ervervet posisjon er en posisjon som har blitt gitt på grunnlag av noe man har gjort seg fortjent til.⁶³ I et samfunn finnes det forventninger til posisjoner. Disse forventningene er roller og roller kan defineres som «systematiske forventninger med hensyn til atferd, som rettes mot en posisjonsinnehaver.»⁶⁴

Verdensbildet er ifølge Charles Kraft «et sett av mer eller mindre systematiserte trosforestillinger og verdier som en gruppe mennesker bruker for å vurdere og å gi mening til sine omgivelser.»⁶⁵ Man lærer seg å tolke virkeligheten ut fra disse referanserammene. Verdensbildet har som funksjon å forklare hvordan tingene er blitt som de er, hvorfor de er slik og hvorfor de forandrer seg.⁶⁶ En viktig side med verdensbildet er religiøse oppfatninger. Ifølge Dahl er religion «et system av trosforestillinger som gir retning og innhold til individenes tenkning, vurderingsmåte og handlemåte.»⁶⁷ Religion forklarer livets hensikt og forholdet til

---

⁵⁷ Schiefloe 2019: 141.

⁵⁸ Schiefloe 2019: 141.

⁵⁹ Schiefloe 2019: 141.

⁶⁰ Schiefloe 2019: 141.

⁶¹ Schiefloe 2019: 201.

⁶² Schiefloe 2019: 201.

⁶³ Schiefloe 2019: 201.

⁶⁴ Schiefloe 2019: 503.

⁶⁵ Dahl 2013: 240

⁶⁶ Dahl 2013: 241.

⁶⁷ Dahl 2013: 243.

universet. Dersom man skal forsøke å forstå tankegangen og forestillinger i en kultur, er det nødvendig å sette seg inn i verdensbildet og i religionen.

I sin bok *Møter Mellom Mennesker* presenterer Øyvind Dahl to forståelser av kultur, nemlig den beskrivende kulturforståelsen og den dynamiske kulturforståelsen. Ifølge Eriksen er den beskrivende kulturforståelsen at kultur er «de ferdigheter, oppfatninger og væremåter som personer har tilegnet seg som medlemmer av et samfunn.»⁶⁸ Denne kulturforståelsen legger vekt på at kultur er noe som er historisk forankret og at det er noe man lærer i et samfunn. Ifølge denne forståelsen av kultur, hører mennesker til en kultur som kan avgrenses.⁶⁹ I et vitenskapelig perspektiv blir beskrivende kulturforståelse brukt til å beskrive det som faktisk finnes i en kultur. Oppgaven til denne kulturforståelsen er ikke å vurdere en kultur, men å beskrive kulturen fordomsfritt.⁷⁰

Når det gjelder den dynamiske kulturforståelsen, definerer Dahl det slik at kultur ikke er «noe som et menneske har, men noe posisjonerte individer gjør gjeldende i det sosiale spillet overfor andre mennesker.»⁷¹ Denne kulturforståelsen tar utgangspunkt i at kultur er noe folk gjør, utfører eller konstruerer. Samspillet mellom mennesker står sentralt, og forståelsen av kultur fokuserer på prosessene i samspillet mellom mennesker.⁷² Fra et vitenskapelig ståsted ser man på hvordan mennesker fortolker situasjonene de er i og hvordan man velger å handle.⁷³

2.2.2 Interkulturell kommunikasjon

I en klassisk forståelse av kommunikasjon er det en avsender som har som hensikt å sende tegn eller melding til en mottaker.⁷⁴ Kommunikasjon kan også skje ubevisst. I en global verden skjer det interkulturell kommunikasjon, som ifølge Dahl er «en prosess som innebærer å utveksle og fortolke meldinger mellom mennesker som oppfatter seg selv som representanter for kulturelle fellesskap så forskjellige at deres tilskrivning av mening påvirkes.»⁷⁵ Ulik kulturbakgrunn gir ulike måter å oppfatte tilværelsen på. Man kan se på kulturell bakgrunn og referanserammer

---

⁶⁸ Dahl 2013: 35.

⁶⁹ Dahl 2013: 44.

⁷⁰ Dahl 2013: 36.

⁷¹ Dahl 2013: 42.

⁷² Dahl 2013: 42.

⁷³ Dahl 2013: 43.

⁷⁴ Dahl 2013: 56.

⁷⁵ Dahl 2013: 87.

som et kulturfilter. Dette kulturfilteret er et resultat av sosialisering og har blitt formet av blant annet oppvekst, foreldre og venner.⁷⁶ Signalene som sendes, må passere det kulturelle filteret for å nå frem til mottakeren. Mottakeren velger selv, bevisst og ubevisst, hva man vil ta imot og hva man vil forkaste. Ifølge Dahl er kulturfiltere foranderlige og kan tilpasses den kulturen man er en del av gjennom å lære kulturelle koder og språk.⁷⁷

2.2.3 Språk

For mange vil det å flytte til en ny kultur bety å lære et nytt språk. For personer fra det globale sør er morsmålet og det norske språket så forskjellige at man må starte fra bunn av. Det norske språket er i disse tilfeller deres «andrespråk». Utdanningsdirektoratet definerer andrespråk som «språk som en person ikke har som førstespråk, men som vedkommende lærer eller har lært i et miljø der det er i allmenn bruk som dagligspråk.»⁷⁸ Et språk avspeiler den sosiale og kulturelle konteksten og er derfor knyttet til personlighet, rolle, alder og sosial situasjon.⁷⁹

En utfordrende side ved å lære språk, er at ord kan ha ulike betydninger. Ord kan ha en denotativ mening og en konnotativ mening. Denotativ mening er den meningen ordet har i ordbøker og konnotativ mening er meningen ord har utover dens egentlige mening.⁸⁰ Andre krevende sider ved å lære et nytt språk, er ifølge Dahl, lyd og tonefall, setningsbygning, grammatikk, dialekter og slang.⁸¹

2.2.4 Kultursjokk

Folk som flytter til en ny kultur, tar med seg sin kulturelle bagasje. De har med seg sine personlige erfaringer, sin virkelighetsforståelse og et sett med verdier og normer fra hjemlandet.⁸² Det å bli kjent med og vant til en ny kultur med dets verdier og normer, kan ta lang tid. I denne prosessen opplever man ofte det man kan kalle et kultursjokk. Kultursjokk er ifølge Schiefloe en tilstand av forvirring som man kan oppleve i en situasjon der man ikke skjønner hva som foregår, hvorfor noe skjer og der man ikke er i stand til å tolke de signaler

---

⁷⁶ Dahl 2013: 90.

⁷⁷ Dahl 2013: 91.

⁷⁸ Utdanningsdirektoratet 2016.

⁷⁹ Dahl 2013: 151.

⁸⁰ Dahl 2013: 142.

⁸¹ Dahl 2013: 142.

⁸² Dahl 2013: 209.

man mottar.⁸³ Ifølge Kalervo Osberg skjer kultursjokk i fire faser, nemlig turistfasen, sjokkfasen, reaksjons- og bearbeidingsfasen, og nyorienteringsfasen.⁸⁴ Kultursjokk kan i de verste tilfeller vare lenge og føre til isolasjon, men man kan også komme beriket ut av et kultursjokk. Dette skjer når man i nyorienteringsfasen er i stand til å tilpasse seg kulturen ved gradvis å mestre språket og forstå kulturens roller, verdier og normer.⁸⁵

2.2.5 Individualisme og kollektivism

Individualisme og kollektivism er to motsatte uttrykk for hvordan mennesker lever i forhold til hverandre.⁸⁶ Som sosiale vesener har mennesker interesse for sosial solidaritet og fellesskap.⁸⁷ Individualisme er tro på individets muligheter, rettigheter og ansvar for egen skjebne.⁸⁸ I vestlige kulturer kan individualisme bli sett på som en grunnverdi. Årsaker til økt individualisme i Nord-Europa er industrialisering, urbanisering og oppløsning av tradisjonelle samfunnsstrukturer.⁸⁹ Individet har anledning til å velge hvilke fellesskap det ønsker å delta i og det stilles følgelig krav til fellesskap fra individets side.⁹⁰ Et viktig bidrag til forståelsen av fellesskap er Hegels *Rettsfilosofi* fra 1821. Hegels tilnærming til fellesskapet tar utgangspunkt i individet. Kun de fellesskap som gir noe man ikke kan sørge for på egen hånd, fortjener individets deltakelse.⁹¹ I individualismen er utgangspunktet at den enkelte har og tar ansvar bare for seg selv og sine nærmeste. Når det gjelder kollektivism, blir derimot fellesskapet prioritert foran enkeltindividet.⁹² Typiske trekk for kollektivism er pliktfølelse, moralsk oppslutning og opplevelse av tilhørighet.⁹³ I et multikulturelt samfunn vil det være grupper som prioriterer balansen mellom individualisme og fellesskapsverdier forskjellig.⁹⁴

---

⁸³ Schiefloe 2019: 171.

⁸⁴ Dahl 2013: 210.

⁸⁵ Dahl 2013: 211.

⁸⁶ Schiefloe 2019: 165.

⁸⁷ Nafstad & Blakar 2009: 143.

⁸⁸ Schiefloe 2019: 135.

⁸⁹ Schiefloe 2019: 135.

⁹⁰ Vetlesen 2009: 19.

⁹¹ Vetlesen 2009: 20.

⁹² Schiefloe 2019: 165.

⁹³ Schiefloe 2019: 166.

⁹⁴ Nafstad, Blakar & Rand-Hendriksen 2009: 150.

2.2.6 Globalisering

Som en følge av globalisering, består Norge av et mangfold av etniske grupper med ulike tradisjoner og tro. Ifølge Sven Bislev består globalisering «i at teknologiske, økonomiske, politiske og kulturelle utviklinger påvirker nasjonalstaten, slik at den inngår i noen større sammenhenger.»⁹⁵ Kommunikasjonsteknologien har ført til at mennesker har blitt mindre stedbundne enn før og for mange er det blitt mulig å flytte til et annet kontinent for å studere og søke arbeid.⁹⁶ Prester fra det globale sør som flytter til Norge, er en del av den globale arbeidsflyten. I dagens globale samfunn er det stor flyt over landegrenser. Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) øker arbeidsinnvandringen og i 2018 innvandret 36900 ikke-nordiske statsborgere til Norge. Av disse hadde 15000 personer arbeid som den viktigste innvandringsgrunnen.⁹⁷ Tall fra SSB viser at av de som kom til Norge på grunn av studie i perioden 1990-2018, har 38 prosent bosatt seg i Norge ved utgangen av 2018.⁹⁸

2.2.7 Rasisme og diskriminering

I Norge skal alle ha samme rettigheter, plikter og muligheter uavhengig av etnisk bakgrunn. I norsk lovverk er dette lovfestet i Likestillings- og diskrimineringsloven.⁹⁹ Formålet med loven er å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av blant annet kjønn, religion, seksuell orientering og etnisitet.¹⁰⁰ Diskriminering på grunn av etnisitet kan bli kategorisert som rasisme. Rasisme er ifølge Schiefloe «en forestilling om at ulike raser har ulike egenskaper, for eksempel intelligens. Rasistiske forestillinger kan gi grunnlag for oppfatninger om at ulike raser har ulik verdi og derfor også ulikt menneskeverd.»¹⁰¹ Lovverk mot diskriminering basert på etnisk grunnlag, hindrer imidlertid ikke at det skjer hverdagsrasisme i Norge i betydningen at mennesker opplever at de behandles som annenrangs borgere.¹⁰² Ifølge Sindre Bangstad og Cora Alexa Døving må tre prosesser inngå for at noe skal kalles rasisme.¹⁰³ Den første prosessen handler om å dele inn en befolkning i ulike kategorier der noen gis negative essensielle trekk.

---

⁹⁵ Dahl 2013: 18.

⁹⁶ Eriksen & Sajjad 2014: 22.

⁹⁷ Kirkeberg 2019.

⁹⁸ Kirkeberg 2019.

⁹⁹ Kulturdepartementet 2020.

¹⁰⁰ Likestillings- og diskrimineringsloven 2017: §1.

¹⁰¹ Schiefloe 2019: 502.

¹⁰² Schiefloe 2019: 176.

¹⁰³ Bangstad & Døving 2015: 16.

Den andre prosessen er at man reduserer et individs identitet til de gitte negative karaktertrekkene for en kategori. Den siste prosessen er at de negative karaktertrekkene brukes som argument for underordning og diskriminering.¹⁰⁴

2.2.8 Oppsummering

I dette delkapittelet har jeg redegjort for teori knyttet til kultur. Globalisering gir mennesker muligheter til å forflytte seg og søke studier og jobb på tvers av landegrenser. Dette har bidratt til at Norge i dag er et multikulturelt land. Globalisering har også bidratt til økt interkulturell kommunikasjon. Når man flytter til en ny kultur, er det viktig å lære å forstå verdier og normer og å lære seg språk og kulturelle koder. Overgangen til en ny kultur kan, som påpekt i dette kapittelet, av flere grunner være utfordrende. Kommer man fra en kollektivistisk kultur, kan det være krevende å tilpasse seg en individualistisk kultur. Man kan også oppleve at man blir behandlet som annenrangs borger, eksempelvis på grunn av etnisitet. I møte med en ny kultur kan man oppleve kultursjokk. I den grad man evner å tilpasse seg kulturen ved gradvis å mestre språket og forstå kulturens roller, verdier og normer, kan man imidlertid komme beriket ut av møtet med en ny kultur.

---

¹⁰⁴ Bangstad & Døving 2015: 16.

2.3 Teori om spiritualitet

2.3.1 Forholdet mellom religion og spiritualitet

Som nevnt tidligere i oppgaven, har jeg valgt å ta utgangspunkt i Sheldrake sin definisjon av spiritualitet. Jeg begrunnet valget med at denne definisjonen ikke utelukkende fokuserer på det åndelige, men også tar på alvor den kulturelle og sosiale konteksten man som menneske er en del av.¹⁰⁵ I dette forskningsprosjektet har jeg valgt teoriperspektiver knyttet til kultur og spiritualitet. I teorikapittelet om kultur ble religion definert som «et system av trosforestillinger som gir retning og innhold til individenes tenkning, vurderingsmåte og handlemåte.»¹⁰⁶ Med andre ord, påvirker religion hvordan et individ handler i sin kulturelle kontekst. I dette delkapittelet vil jeg se nærmere på forholdet mellom religion og spiritualitet.

Kaufman presenterer i *A New Old Spirituality?* to hovedtanker om forholdet mellom religion og spiritualitet. Den ene hovedtanken er at religion står i motsetning til spiritualitet og at de ikke har noe med hverandre å gjøre.¹⁰⁷ Ifølge Linda Woodhead og Paul Heelas er religion knyttet til eksterne, objektive roller og plikter, men spiritualitet på den annen side, er knyttet til subjektive erfaringer.¹⁰⁸ Woodhead og Heelas ser på religion som en representant av tradisjoner og institusjoner, og spiritualitet representerer det personlige og er med det mer dynamisk og eksperimentell enn religion.¹⁰⁹

Den andre hovedtanken er at spiritualitet er en dimensjon av religion og religion er en dimensjon av spiritualitet. Meredith McGuire definerer spiritualitet som «religion-as-lived» og ifølge henne er spiritualitet en dimensjon av religion.¹¹⁰ En annen forståelse av forholdet mellom religion og spiritualitet, er Sandra M. Schneider sin forståelse at de er gjensidig avhengig av hverandre. De er verken fremmede eller rivaler, men overlapper. Ut ifra denne forståelsen er religion og spiritualitet verken identiske eller motsetninger. Spiritualitet er en del av religion og religion er en del av spiritualitet.¹¹¹ Med en slik forståelse av forholdet mellom religion og

---

¹⁰⁵ Se 2.1 Viktige begreper.

¹⁰⁶ Dahl 2013: 243. Se også 2.2.1 Kultur.

¹⁰⁷ Kaufman 2017: 29.

¹⁰⁸ Kaufman 2017: 29.

¹⁰⁹ Kaufman 2017: 29.

¹¹⁰ Kaufman 2017: 32.

¹¹¹ Kaufman 2017: 33.

spiritualitet, påvirker spiritualitet religion, og følgelig påvirker spiritualitet individenes tenkning, vurderingsmåte og handlemåte i en kulturell kontekst.

2.3.2 Fire nivåer av spiritualitet

Det kan være nyttig å skille mellom ulike nivåer av spiritualitet. Michael Downey deler, ifølge Kaufman, spiritualitet i fire nivåer.¹¹² Det første nivået er spiritualitet som en fundamental dimensjon ved mennesker. Neste nivå er erfaringer av tro. Det tredje nivået er formuleringer eller refleksjoner om livets realiteter og det siste nivået er akademisk undersøkelse av fenomenet spiritualitet.¹¹³ I en kvalitativ studie har man ikke direkte tilgang til de to første nivåene. Man får imidlertid tilgang til det tredje nivået, informanters formuleringer og refleksjoner, eksempelvis om menneskers spiritualitet, som så kan bli gjenstand for akademisk undersøkelse.

2.3.3 Luthersk spiritualitet

Prestene i denne studien er alle prester i Den norske kirke. Ut ifra denne konteksten er det derfor naturlig å se nærmere på luthersk spiritualitet. Det grunnleggende i luthersk spiritualitet er, ifølge Bradley Hanson, å leve i relasjon med Gud.¹¹⁴ I luthersk spiritualitet er det Gud som tar initiativ til relasjonen med mennesker gjennom skapelsen, inkarnasjonen, korset og oppstandelsen.¹¹⁵ Sentralt i luthersk spiritualitet er både bønn og handling. Bønn er selve grunnstammen i en levende gudsrelasjon og bønn er et utgangspunkt for å skape en dypere form for gudserfaring.¹¹⁶ Handling kan knyttes til Luther sin forståelse av kall. Å være baker eller smed er like mye en tjeneste for Gud som å være ordinert prest.¹¹⁷ Ifølge luthersk spiritualitet er man som kristne kalt til å følge Kristus i hans lidelse på veien til korset, og med det er lidelse, fattigdom og forfølgelse en del av livet som disippel.¹¹⁸ Kaufman oppsummerer luthersk spiritualitet med seks kjennetegn. For det første er luthersk spiritualitet teosentrisk og har et fokus på forholdet mellom Gud og individet. Luthersk spiritualitet er for det andre, liturgisk og sakramental. Det tredje kjennetegnet er fokuset på bønn og handling og sammenhengen mellom

---

¹¹² Kaufman 2017: 35.

¹¹³ Kaufman 2017: 35.

¹¹⁴ Kaufman 2017: 44.

¹¹⁵ Kaufman 2017: 44.

¹¹⁶ Johannessen 2010: 5.

¹¹⁷ Kaufman 2017: 45.

¹¹⁸ Kaufman 2017: 46.

disse. Kjennetegn fire er Luther sin forståelse av kall og at spiritualiteten er en viktig del av hverdagslivet. Det femte kjennetegnet er at lidelsen på korset kan gjenspeile seg i disippeltjeneste. Det siste kjennetegnet er at luthersk spiritualitet tradisjonelt sett har hatt et pessimistisk syn på mennesket, der mennesket først og fremst er syndere. Dette synet blir særlig i nyere tenkning balansert med et forsterket skapelsesteologisk perspektiv.¹¹⁹

2.3.4 Pastoral spiritualitet

Som tidligere nevnt er pastoral spiritualitet i endring og dette skjer blant annet ved det Kaufman kaller «new old spirituality».¹²⁰ Prester er profesjonelle arbeidsutøvere og pastoral spiritualitet er spiritualitet knyttet til deres tjeneste. I et historisk perspektiv har det lenge vært en forståelse at prestenes spiritualitet ikke kan skilles fra prestegjerningen. Blant annet har Erik Pontoppidan uttrykt at presteskaper burde kalles «åndeligheten», fordi dette ville gjøre det mer åpenbart for andre folk at presten er en åndelig leder og at prestatjenesten har med det åndelige å gjøre.¹²¹ Ifølge Gordon W. Lathrop er prestatjenesten i sentrum av pastoral spiritualitet.¹²² Symboler og symbolske handlinger omslutter og gir form til presters tjeneste.¹²³ I sin jobb anvender prester symboler og gjør dem tilgjengelige for folk. Dette gjør prester blant annet ved hellige handlinger som nattverd og dåp. Ved utførelsen av disse handlingene kan presten også i seg selv være et symbol.¹²⁴

I Den norske kirke er arbeidsoppgavene til prester beskrevet i *Tjenesteordning for menighetsprester*.¹²⁵ En sentral oppgave er å forvalte Ord og sakrament slik at kristen tro og kristent liv fremmes i menigheten. Dette skjer blant annet ved at presten leder gudstjenester.¹²⁶ I gudstjenesten møter Gud mennesker blant annet gjennom Ordet og sakramentene.¹²⁷ Under prekenen har presten i oppgave «å formidle tekstens budskap inn i vår tid, inn i virkeligheten

---

¹¹⁹ Kaufman 2017: 47.

¹²⁰ Se 1.3.1 Spiritualitet

¹²¹ Johannessen 2010: 6.

¹²² Johannessen 2010: 10.

¹²³ Lathrop 2006: 23.

¹²⁴ Lathrop 2006: 1.

¹²⁵ Tjenesteordning for menighetsprester 2017.

¹²⁶ Tjenesteordning for menighetsprester 2017: §2.

¹²⁷ Den norske kirke & Kirkerådet 2020: 287.

til hver enkelt som sitter i kirkebenkene.»¹²⁸ For å kunne formidle et budskap inn i den enkeltes kontekst, er det avgjørende å gjøre prekenen stedege.¹²⁹

2.3.5 Troshistorie

Troshistorie er ifølge Graff-Kallevåg enkeltindividers fortellinger om eget liv knyttet til tro og praksis.¹³⁰ Dette innebærer at troshistorie også handler om menneskers spiritualitet. En viktig bidragsyter for forståelsen av troshistorie er Charles Taylor. Hans teori om narrativ meningsdannelse handler om at vi som mennesker orienterer oss i et moralsk rom hvor vi tar valg om hva vi skal gjøre og hva vi tenker er gode verdier.¹³¹ Når man skal si noe om hvem man er, orienterer man seg i et moralsk rom. Som menneske skaper man mening og forstår seg selv gjennom fortellinger hvor man bruker språk knyttet til bestemte fellesskap. Fellesskapene man deltar i, har betydning for danning av identitet.¹³² Disse fortellingene spiller en rolle i hvordan man orienterer seg i livet og med det gir «narrativ mening» til livet som er en pågående fortelling.¹³³ Erfaringer enkeltindivider har med seg fra kristen tro og praksis fra ulike sammenhenger, vil naturlig forme både ens preferanser og hva man distanserer seg fra også når det gjelder spiritualitet. Erfaringer som skaper gode assosiasjoner, vil man ofte ønske å videreføre både i eget liv og i det kristne fellesskapet man tilhører. For presters vedkommende vil slike erfaringer også gi retning for hva man prioriterer i egen tjeneste.

2.3.6 Oppsummering

Jeg har i dette delkapittelet sett på relevante teorier knyttet til spiritualitet. Pastoral spiritualitet er tett knyttet til prestens tjeneste. I tjenesten er presten åndelig leder og anvender symboler og gjør dem tilgjengelig for folk. I luthersk spiritualitet står både bønn og handling sentralt. Bønn er selve grunnstammen i en levende gudsrelasjon og er et utgangspunkt for å skape en dypere form for gudserfaring. Handlingsperspektivet kan knyttes til luthersk kallsforståelse. På samme måte som en baker eller smed tjener Gud ved å utføre sitt arbeid, tjener presten Gud ved å blant annet lede gudstjenester der man forvalter Ord og sakrament.

---

¹²⁸ Den norske kirke & Kirkerådet 2020: 362.

¹²⁹ Den norske kirke & Kirkerådet 2020: 292.

¹³⁰ Graff-Kallevåg 2018: 49.

¹³¹ Graff-Kallevåg 2018: 50.

¹³² Graff-Kallevåg 2018: 50.

¹³³ Graff-Kallevåg 2018: 51.

Spiritualitet kan deles inn i fire nivåer og særlig relevant for dette prosjektet, er nivået om formuleringer og refleksjoner om livets realiteter. En form for formuleringer og refleksjoner som er avgjørende i forhold til spiritualitet, er den enkeltes troshistorie. Jeg har pekt på at man ofte ønsker å videreføre erfaringer som skaper gode assosiasjoner. For presters vedkommende, vil dette ofte være erfaringer man ønsker å videreføre i eget liv og i prestedtjenesten.

3 Metode

3.1 Forskningsdesign

Ifølge Krumsvik er forskningsdesign forskningsplanen for å gjennomføre kvalitativ forskning.¹³⁴ Forskningsdesign består av ulike elementer og blant de sentrale elementene trekker Krumsvik frem mål med studiet, teoretisk rammeverk, forskningsspørsmålet, metodene som skal brukes, de forskningsetiske sidene man må ta hensyn til og måter å sikre god validitet i studien på.¹³⁵ Jeg har tidligere i oppgaven gjort rede for mål med studien, forskningsprosjektets teoretiske rammeverk og forskningsspørsmålet. I dette metodekapittelet skal jeg gjøre rede for og begrunne valg jeg har tatt knyttet til metode, etikk og validitet.

3.2 Utvalg

Det var flere valg jeg måtte ta stilling til da det kom til valg av informanter. Ifølge Pål Repstad er hovedkriteriet i valg av informanter i et kvalitativt forskningsprosjekt at disse «har relevant informasjon for prosjektets problemstilling, enten det er meninger, kunnskap, holdninger, erfaringer eller annet som etterlyses.»¹³⁶ Jeg valgte målrettet ut informanter som hadde erfaringer knyttet til forskningsspørsmålet. Et annet valg jeg måtte ta, var antall informanter. Ifølge Repstad finnes det «ikke noe standardsvar på hvor mange intervjuer en kvalitativ undersøkelse må ha.»¹³⁷ Med utgangspunkt i forskningsprosjektets omfang og tidsramme, fant jeg det hensiktsmessig å utføre fire til seks intervjuer for å samle inn tilstrekkelig med empirisk data.

Som tidligere nevnt i oppgaven, hadde jeg to kriterier for valg av informanter, nemlig at de er fra det globale sør og at de enten er ordinert spesifikt til prestetjeneste i Den norske kirke, eller at deres ordinasjon fra hjemlandet har blitt godkjent for prestetjeneste i Den norske kirke.¹³⁸ Det var med andre ord ikke et poeng å sammenligne prester fra det globale sør med etnisk

---

¹³⁴ Krumsvik 2014: 48.

¹³⁵ Krumsvik 2014: 48.

¹³⁶ Repstad 2007: 81.

¹³⁷ Repstad 2007: 84.

¹³⁸ Se kapittel 1.6.1 *Valg av informanter*.

norske prester. At jeg valgte Den norske kirke som kontekst, var at sannsynligheten for å finne aktuelle kandidater her var størst siden dette er majoritetskirken i Norge. En annen årsak til at jeg valgte Den norske kirke som kontekst, er at jeg selv tilhører dette kirkesamfunnet og ser for meg en fremtidig tjeneste i denne kirken.

Ifølge Repstad bør det innenfor rammene av et utvalg intervjues informanter som er mest mulig ulike, slik at man får et bredt inntrykk gjennom intervjuene.¹³⁹ Selv om målet med kvalitativ forskning ikke er å være representativ, styrker det oppgavens kvalitet å reflektere rundt utvalgets heterogenitet og homogenitet. Når det gjelder dette prosjektet, gjenspeiles heterogeniteten i utvalget ved at informantene har bakgrunn fra ulike deler av det globale sør og er prester på ulike steder i Norge. Homogeniteten i utvalget reflekteres blant annet i at de tilhører samme konfesjon og har prestetjeneste i samme kirkesamfunn.

I begynnelsen av forskningsprosjektet hadde jeg, ved hjelp av veileder, en liste med aktuelle kandidater. Denne listen hadde ikke et tilstrekkelig antall navn. Jeg sendte derfor e-post til personalansvarlige i alle bispedømmer for å finne flere aktuelle kandidater. Selv om responsen fra bispedømmene var begrenset, resulterte kontakten i flere aktuelle kandidater. Jeg ønsket i utgangspunktet å intervju prester av begge kjønn, men dette viste seg dessverre vanskelig siden tilfanget av informanter var svært begrenset. Etter å ha innhentet navn på aktuelle informanter, tok jeg kontakt med seks prester ved å sende e-post med informasjonsskriv og spørsmål om de ville delta. Av disse takket fire ja til å delta. De to som takket nei, begrunnet dette med at det var vanskelig å sette av tid i en travel høst hvor mange aktiviteter i kirken hadde blitt utsatt til høsten 2020 på grunn av Covid-19.

3.3 Intervju

3.3.1 Intervju som metode

Hovedinnsamling av empiri skjedde gjennom intervju med informantene. Jeg valgte semistrukturerte intervju fordi dette er en metode som ofte blir brukt «når temaer fra dagliglivet

---

¹³⁹ Repstad 2007: 81.

skal forstås ut fra informantenes egne perspektiver.»¹⁴⁰ I semistrukturerte intervjuer har forsker en liste av spørsmål eller temaer som intervjuet skal dekke.¹⁴¹ Jeg hadde før intervjuene utarbeidet en intervjuguide med temaer og spørsmål som jeg ønsket at informantene skulle belyse. I kvalitativ forskning er man imidlertid ikke bundet til intervjuguiden og semistrukturert intervju gir stort spillerom for både forsker og informant.¹⁴² I min rolle som forsker hadde jeg mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål og informantene hadde mulighet til å uttrykke sine meninger og dele sine erfaringer. Dette ga meg også frihet til å lede samtalen dit jeg ønsket. Under intervjuene måtte jeg være fleksibel og følge med på hva informantene ønsket å vektlegge, samtidig som jeg måtte være på bevisst på at informantene også reflekterte rundt hovedtemaene i intervjuguiden.

3.3.2 Lydopptak

I kvalitativ forskning med intervju som metode er det vanlig å ta lydopptak.¹⁴³ Jeg tok kun lydopptak av intervjuene. Jeg valgte med andre ord bort videoopptak, fordi jeg tenkte at dette kunne bidra til å gjøre informantene nervøse. Da jeg henvendte til informantene, hadde jeg i utgangspunktet planlagt å gjennomføre alle intervjuene digitalt. Da det åpnet seg muligheter for å gjennomføre to av intervjuene ansikt til ansikt på en smittevernsforsvarlig måte, vurderte jeg dette som et bedre alternativ enn digitalt intervju. Når det gjelder de digitale intervjuene, opplevde jeg intervjusituasjonen som naturlig. Mitt inntrykk var at også informantene var fortrolige med intervjusituasjonen, siden de hadde erfaringer med videosamtaler fra tidligere. Innsamlet data gjennom lydopptak la grunnlaget for transkribering og videre analyse.

3.3.3 Min rolle som intervjuer

En intervjuers tilstedeværelse virker naturligvis inn på intervjusituasjonen. En dyktig intervjuer er derfor flink på menneskelig interaksjoner.¹⁴⁴ Steinar Kvale og Svend Brinkmann trekker frem ulike kvalifikasjoner hos en dyktig intervjuer. En dyktig intervjuer er blant annet kunnskapsrik, strukturerende, åpen, kritisk og tolkende.¹⁴⁵ Disse idealene hadde jeg i bakhodet under

---

¹⁴⁰ Kvale & Brinkmann 2009: 47.

¹⁴¹ Bryman 2016: 468.

¹⁴² Bryman 2016: 468.

¹⁴³ Bryman 2016: 479.

¹⁴⁴ Kvale & Brinkmann 2009: 176.

¹⁴⁵ Kvale & Brinkmann 2009: 177-178.

intervjuene. Jeg prøvde derfor etter beste evne å følge disse idealene. Dette bidro til at samtalen opplevdes naturlig og ærlig. Ved å være aktiv lyttende opplevde jeg at informantene fritt kunne dele sine erfaringer og meninger knyttet til temaene i intervjuguiden.

3.3.4 Spørsmål

Å lage forskningsspørsmål er ifølge Krumsvik det viktigste elementet i kvalitativ forskningsdesign.¹⁴⁶ Spørsmålene i intervjuguiden påvirker kvaliteten på forskningsprosjektet og det er derfor viktig å forberede gode spørsmål før intervjuene.¹⁴⁷ Som forsker velger man hva slags type spørsmål man stiller. Selv valgte jeg å ha åpne spørsmål i intervjuguiden, siden dette åpner for at informantene kan besvare spørsmålene med sine egne ord og termer.¹⁴⁸ Jeg laget intervjuguide før et pilotintervju. Intervjuguiden var strukturert på en slik måte at intervjuene begynte med enkle introduksjons- og bakgrunnsspørsmål. Dette gjorde at både informant og jeg ble mer komfortable med intervjusituasjonen før jeg gikk videre på substansspørsmålene.

3.3.5 Pilotintervju

Ifølge Kvale og Brinkmann «er det vanlig å bruke pilotintervjuer til å kartlegge de sentrale aspektene ved et tema og teste spørsmål i intervjuguiden.»¹⁴⁹ For å teste ut spørsmålene i intervjuguiden og bli vant med intervjusituasjonen, gjennomførte jeg pilotintervju en uke før første intervju. Til pilotintervjuet fant jeg ingen kandidat som oppfylte alle kriteriene for utvalg. Personen i pilotintervjuet er imidlertid fra det fra det globale sør og jobber i en norsk menighet. Menigheten han jobber i, er derimot ikke en menighet i Den norske kirke. Pilotintervjuet ble gjennomført med videosamtale uten opptak. Intervjuet ble holdt på engelsk fordi presten var mer komfortabel med dette. Jeg prøvde å følge intervjuguiden så tett som mulig. I løpet av pilotintervjuet innså jeg at presten sine lange svar ofte belyste flere spørsmål fra intervjuguiden. Dette lærte meg å være fleksibel og ikke være for bundet av intervjuguiden. Etter intervjuet brukte vi et kvarter til å dele erfaringer fra intervjusituasjonen. Den viktigste tilbakemeldingen jeg fikk, gjaldt rekkefølgen på spørsmålene. Presten uttrykte at det var en god flyt i intervjuet

---

¹⁴⁶ Krumsvik 2014: 98.

¹⁴⁷ Krumsvik 2014: 126.

¹⁴⁸ Bryman 2016: 244.

¹⁴⁹ Kvale & Brinkmann 2009: 132.

og begrunnet dette med en naturlig rekkefølge på spørsmålene. Erfaringene jeg fikk fra pilotintervjuet, tok jeg med meg til intervjuene.

3.4 Analyse

3.4.1 Transkribering

Transkribering gir intervjuene struktur og legger grunnlaget for grundig analyse av innsamlet data.¹⁵⁰ Når et intervju transkriberes, blir, ifølge Kvale og Brinkmann, «samtales mellom to mennesker som er fysisk til stede, abstrahert og fiksert i skriftlig form.»¹⁵¹ Transkripsjoner gir muligheter for å undersøke svarene i intervjuene flere ganger, noe som styrker forskningsprosjektets kvalitet. Jeg måtte ta flere valg da jeg transkriberte intervjuene. Det første var hvor mye jeg skulle transkribere. Jeg valgte å transkribere samtlige intervjuer ord for ord. Jeg tok imidlertid ikke med samtalen før og etter intervjuene. Et annet valg var hvorvidt jeg skulle ta med småord. Eksempler på småord er «eh ...» og «hm ...». Siden dette er en del av svarene til informantene, valgte jeg å ta med også slike småord. Transkribering er en prosess som tar tid, men siden jeg hadde et begrenset antall intervjuer, var det viktig for meg å bruke god tid på å transkribere. Grunnen til at jeg brukte mye tid, var at jeg valgte å høre igjennom lydopptakene av intervjuene på nytt for å sjekke at transkripsjonene ikke hadde mangler. Dette gjorde jeg for å kvalitetssikre transkripsjonene som var mitt primære materiale. Å ha en mest mulig presis gjengivelse av intervjuene var viktig med tanke på videre koding og analyse.

3.4.2 Koding

Koding innebærer å gå gjennom transkripsjoner og gi merkelapper til data som belyser forskningsspørsmålet.¹⁵² Dette gjør man ved å bryte ned, analysere, sammenligne, konseptualisere og kategorisere data.¹⁵³ Jeg kodet transkripsjonene ved å ta utskrift og deretter streke under ord og svar som var relevante for forskningsspørsmålet. Jeg gjorde det som er en viktig del av koding, nemlig å bryte ned, analysere, sammenligne og kategorisere data. Det var

---

¹⁵⁰ Kvale & Brinkmann 2009: 188.

¹⁵¹ Kvale & Brinkmann 2009: 186.

¹⁵² Bryman 2016: 573.

¹⁵³ Kvale & Brinkmann 2009: 209.

viktig å bruke god tid på å kode fordi det la grunnlaget for valg av teori og tematikk for videre diskusjon.

3.5 Forskningens kvalitet

Kvaliteten på forskningen er knyttet til oppgavens reliabilitet, validitet og generalisering.¹⁵⁴ Ifølge Kvale og Brinkmann handler reliabilitet «om et resultat kan gjentas på andre tidspunkter og av andre forskere ved hjelp av den samme metoden.»¹⁵⁵ Reliabilitet handler om konsistensen og troverdighet til forskningsprosjektets resultat.¹⁵⁶ I kvalitative studier med intervju som metode er det umulig å gjenskape akkurat den samme situasjonen på nytt, men det er viktig som forsker å være transparent i valg man har tatt gjennom forskningsprosjektet.

Validitet handler, ifølge Kvale og Brinkmann, om å kvalitetssikre at en forskningsmetode undersøker det den er ment å undersøke, og om forskerens observasjoner faktisk reflekterer de fenomenene som man ønsker å vite noe om.¹⁵⁷ Validering gjennomsyrrer hele forskningsprosessen og er en kontinuerlig prosess gjennom hele forskningsprosjektet.¹⁵⁸ Å validere handler om å drive kvalitetskontroll gjennom alle stadier av forskningsprosjektet.¹⁵⁹ For å styrke oppgavens reliabilitet og validitet, og dermed også oppgavens kvalitet, har jeg i metodekapittelet forsøkt å være transparent i mine valg. Dette har jeg gjort ved å blant annet være nøye i beskrivelsene av de ulike stadiene i forskningsprosjektet.

Generalisering handler om at funn i en studie kan overføres til andre relevante situasjoner.¹⁶⁰ En form for generalisering er analytisk generalisering som «involverer en begrunnet vurdering av i hvilken grad funnene fra en studie kan brukes som en rettleiding for hva som kan komme til å skje i en annen situasjon.»¹⁶¹ Analytisk generalisering er avhengig av kontekstuelle beskrivelser og forskers argumentasjon for at innsamlet data fra intervju kan overføres til andre

---

¹⁵⁴ Kvale & Brinkmann 2009: 246.

¹⁵⁵ Kvale & Brinkmann 2009: 325.

¹⁵⁶ Kvale & Brinkmann 2009: 250.

¹⁵⁷ Kvale & Brinkmann 2009: 251.

¹⁵⁸ Kvale & Brinkmann 2009: 253.

¹⁵⁹ Kvale & Brinkmann 2009: 254.

¹⁶⁰ Kvale & Brinkmann 2009: 265.

¹⁶¹ Kvale & Brinkmann 2009: 266.

situasjoner.¹⁶² Jeg har i metodekapittelet prøvd å gi en god kontekstuell beskrivelse av forskningsprosjektet. I dette prosjektet har jeg benyttet meg av et bestemt utvalg prester fra det globale sør i Den norske kirke. Siden utvalget var på kun fire informanter, kan derfor ikke sies å være et representativt utvalg. Dette gir, ifølge Krumsvik, klare avgrensinger knyttet til generalisering.¹⁶³ Empirisk data ble samlet inn fra intervjuer utført på et bestemt tidspunkt med ulike personer og i bestemte kontekster. Erfaringer varierer fra prest til prest og fra kontekst til kontekst. Selv om det er umulig å gjenskape akkurat den samme forskningssituasjonen, kan andre kjenne seg igjen i funn fra dette forskningsprosjektet. Dette er en form for lesergeneralisering, ifølge Krumsvik.¹⁶⁴

3.6 Etikk

I et kvalitativ forskningsprosjekt må jeg som forsker følge de etiske retningslinjene som ligger til grunn for denne form for forskning. Kvale og Brinkmann trekker frem fire områder knyttet til etiske retningslinjer, nemlig informert samtykke, konfidensialitet, konsekvenser og forskerens rolle.¹⁶⁵ Jeg meldte inn forskningsprosjektet til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) og fikk prosjektet godkjent.¹⁶⁶ I prosessen med å utarbeide meldeskjemaet til NSD ble jeg kjent med de etiske retningslinjene jeg må følge i forskningsprosjektet. Etter å ha fått forskningsprosjektet godkjent av NSD, sendte jeg e-post til aktuelle informanter med prosjektbeskrivelsen. I prosjektbeskrivelsen fikk informantene informasjon om forskningsprosjektets formål, hvem som er ansvarlig for prosjektet, hva det innebærer for informantene å delta og at det er frivillig å delta. Det ble også gitt relevant informasjon om personvern og om informantenes rettigheter.¹⁶⁷ Informasjonen i prosjektbeskrivelsen er i tråd med informert samtykke. Informert samtykke er, ifølge Kvale og Brinkmann, at informanter blir informert om forskningsprosjektets «overordnede formål og om hovedtrekkene i designen, så vel som om mulige risikoer og fordeler ved å delta i forskningsprosjektet.»¹⁶⁸ I

---

¹⁶² Kvale & Brinkmann 2009: 269.

¹⁶³ Krumsvik 2014: 153.

¹⁶⁴ Krumsvik 2014: 160.

¹⁶⁵ Kvale & Brinkmann 2009: 86.

¹⁶⁶ Se 8.3 Vedlegg 1, NSD-godkjenning.

¹⁶⁷ Se 8.2 Vedlegg 2, Informasjonsskriv.

¹⁶⁸ Kvale & Brinkmann 2009: 88.

intervjusettingen ble informantene informert om deres rettigheter før intervjuet startet. I dette forskningsprosjektet har jeg behandlet opplysninger konfidensielt i samsvar med personvernsregelverket og det var kun jeg og veileder som hadde tilgang til lydopptak og notater. Konfidensialitet «innebærer at private data som identifiserer deltakerne, ikke avsløres.»¹⁶⁹ Som en del av anonymisering har jeg blant annet gitt informantene fiktive navn og ikke skrevet hvilket land de kommer fra eller i hvilken menighet de jobber.

3.7 Min rolle som forsker

Som forsker er det viktig å reflektere rundt sin forskerrolle. Dette bidrar til å styrke forskningsprosjektets validitet. Refleksivitet handler om at man som forsker reflekterer over hvordan forskerens forutinntatthet, personlig bakgrunn, kultur og verdier påvirker forskningsprosessen.¹⁷⁰ Jeg kom inn i dette forskningsprosjektet med mine erfaringer og min identitet. Da jeg reflekterte over min refleksivitet, fant jeg flere sider av min identitet som kan påvirke hvordan jeg har samlet inn og tolket data. Det første er min tilhørighet til Den norske kirke. Jeg er medlem av Den norske kirke og studerer teologi for å bli prest i denne kirken. Jeg kom inn i forskningsprosjektet med en respekt for presteyrket. Selv om jeg er teologistudent, har jeg lite erfaring med det å jobbe som prest. Noe annet jeg tok med meg inn i prosjektet, er min internasjonale bakgrunn. Jeg er misjonærbarn fra Thailand og har opplevd å bo i en annen kultur enn den mine foreldre kommer fra. Mine år som barn i Thailand har formet min identitet. Jeg har også bodd ett halvt år på Madagaskar og ett år i Sør-Afrika. Både på Madagaskar og i Sør-Afrika brukte jeg mye tid og energi på å lære kulturelle koder og språk. Mine erfaringer fra disse oppholdene lærte meg at man selv etter ett år fortsatt bare er på overflaten av kulturen. Dette var erfaringer jeg opplevde verdifulle i møte med prester fra det globale sør som arbeidet i en kontekst som i utgangspunktet var fremmed.

---

¹⁶⁹ Kvale & Brinkmann 2009: 90.

¹⁷⁰ Krumsvik 2014: 156.

4 Prestenes erfaringer

4.1 Presentasjon av prestene

I dette kapitlet vil jeg presentere funnene fra intervjuene med de fire informantene. Som en del av anonymisering har jeg gitt prestene fiktive navn. Her er en introduksjon av prestene fra det globale sør:

Adam: Prest i Den norske kirke. Intervjuet ble utført 31.08.2020.

Daniel: Prest i Den norske kirke. Intervjuet ble utført 08.09.2020.

Gabriel: Prest i Den norske kirke. Intervjuet ble utført 09.09.2020.

Simon: Prest i Den norske kirke. Intervjuet ble utført 09.09.2020.

4.2 Overgangen til Norge

I dette delkapitlet vil formidle prestenes egne erfaringer av overgangen til Norge. Jeg skal først presentere hvorfor prestene flyttet til Norge og deres motivasjon for preste-tjeneste i Den norske kirke. Videre vil jeg fokusere på prosessen de måtte gjennom for å bli godkjent for preste-tjeneste i Den norske kirke. Til slutt skal jeg dele erfaringer fra prestenes møte med norsk kultur og peke på utfordringer dette førte med seg.

4.2.1 Årsak til å flytte til Norge

Det er ulike årsaker til hvorfor prestene valgte å flytte til Norge. For Daniel og Simon var studier den avgjørende årsaken. Daniel hadde bakgrunn fra akademia i hjemlandet og var lærer på et teologisk seminar før han kom til Norge som masterstudent. Også Simon hadde jobbet som lærer på en teologisk høyskole i sitt hjemland, med bachelorgrad i teologi. I stillingen som lærer på høyskolen, begynte Simon å søke videreutdanning andre steder, blant annet i Amerika og Europa. Da det åpnet seg en mulighet for studier i Norge, flyttet Simon fra hjemlandet.

Når det gjelder Gabriel, hadde han tidligere bodd ett år i Norge. I løpet av dette året opplevde han en omvendelse. Han flyttet tilbake til sitt hjemland og kjente på en uro og at Gud kalte han tilbake til Norge. Dette kallet var avgjørende for at Gabriel begynte å studere teologi i Norge.

Noe tre av prestene hadde til felles fra sitt hjemland før de flyttet til Norge, var kontakt med norske misjonærer. Det var gjennom norsk misjonsarbeid at Adam traff sin ektefelle. Daniel vokste opp på et sted hvor det var norske misjonærer. Gabriel hadde gjennom oppveksten hatt interesse for Norge. Etter at han kom tilbake fra ett års opphold i Norge, oppsøkte Gabriel norske misjonærer i sin hjemby og begynte i en menighet der det var norske misjonærer.

4.2.2 Teologistudier i Norge

Alle prestene måtte studere noen år i Norge for å bli ordinert til tjeneste i Den norske kirke. Når det gjelder tilsetting av utenlandske prester i Norge, er flere organer involvert. Teologiske fakulteter er sammen med Kirkerådet, bispedømmerådene og biskopene aktivt med i denne prosessen.¹⁷¹ Kvalifikasjoner for å bli ansatt som menighetsprest er nevnt i *Forskrift om tilsetting av menighetsprester* §3.¹⁷² Rollen til teologiske fakulteter er å vurdere utenlandske prester sin utdanning og vurdere om kandidaten har kompetanse som i innhold og omfang tilsvarende cand.theol.-graden. Fakultetene ekvivalerer aktuelle kandidaters utdanning på grunnlag av innhold, fag og nivå og kan pålegge tilleggsutdanning dersom det er nødvendig.¹⁷³

Når det gjelder prestene jeg intervjuet, ga dette seg ulikt utslag. Gabriel hadde ingen teologisk utdanning før han flyttet til Norge og måtte ta fullt norsk profesjonsstudium. Adam måtte ta toårig masterprogram på nytt og deretter ett år med praktikum. Han fikk ingen unntak når det gjaldt fag i masterprogrammet. I ettertid ser Adam at studietiden i Norge ga ham tid og mulighet til å reflektere over det han hadde med seg fra hjemlandet.

Simon hadde bachelorgrad i teologi fra sitt hjemland. Siden hans kirken i hjemlandet og Den norske kirke har et samarbeid, ble bachelorgraden automatisk godkjent for videre masterstudier på engelsk. Etter å ha fullført masterstudier på engelsk, tok han norsk språkkurs og fikk godkjent Bergenstest. Da fakultetet han var tilknyttet ekvivalerte studiene fra hjemlandet for profesjonsstudium, ble han pålagt å ta emner knyttet til norsk teologi, blant annet liturgi og norsk kirkehistorie. Han ble også pålagt å ta institusjonspraksis. Da Simon hadde fullført disse emnene, fikk han gå videre på praktikum.

---

¹⁷¹ Bispemøtet 2015: 3.

¹⁷² Bispemøtet 2015: 5.

¹⁷³ Bispemøtet 2015: 7.

Når det gjelder Daniel, var situasjonen en helt annen. Kun halvparten av studiene fra hjemlandet ble godkjent og Daniel måtte ta hovedfag. Etter å ha fullført hovedfag, søkte han om å bli godkjent for cand.theol.-studiet, men fikk til svar at han måtte ta GT på nytt. Det var også påkrevd at han måtte ta norsk trinn 3 for å komme inn på studiet. Som student måtte han selv finansiere norsk kurset, som andre studenter, eksempelvis medisinstudenter, fikk dekket av staten.

For Daniel var dette en mer krevende prosess enn han hadde forestilt seg og omtalte denne tiden som at «jeg begynte livet på nytt». Han ble dratt inn i det han omtaler som et «politisk maktpill.» Utdanningsprosessen strakte seg over flere år og han ser i ettertid at han har tatt flere kurs som strengt tatt ikke var påkrevd. Daniel har opplevd at flere utenlandske studenter ved samme utdanningsinstitusjon har skiftet utdanning for å sikre jobb. Hans opplevelse er at det er vanskelig for folk med hans bakgrunn å utdanne seg til prestetjeneste i Den norske kirke, særlig om man kommer til Norge uten norsk kunnskaper og nettverk.

På spørsmål om det var noe utdanningsinstitusjonene og Den norske kirke den gang kunne gjort annerledes, svarer Daniel at han ikke tror det. Den norske kirke har ifølge Daniel imidlertid lite interesse for og kunnskap om innvandrere og utenlandske teologer i utdanningssystemet. Da han kom til Norge, var det heller ikke et like stort behov for utenlandske prester, ifølge Daniel. Han antydte også at det i Den norske kirke har vært manglende refleksjon omkring det å være en del av den verdensvide kirke.

4.2.3 Motivasjon for prestetjeneste i Norge

Adam følte på et kall til å bli prest da han bodde i hjemlandet. Han hadde en grunnleggende interesse for det å være misjonar kirke. Det var viktig for ham at kirken skulle være opptatt av det han betegnet som «holistisk arbeid», med fokus på å bygge bærekraftig menigheter og nettverk. Dette er noe han også ønsker å bidra til som menighetsprest i Den norske kirke.

Da Gabriel ble kristen under et års opphold i Norge, forstod han at Norge ikke var så «kristent» som han først trodde. Dette vekket en tanke om at han kunne bli misjonær i Norge. Da han flyttet tilbake til hjemlandet, kjente han derfor på en indre ro. «Jeg følte en slags uro der borte og følte at Gud sa jeg skulle reise tilbake til Norge for å studere teologi.» Dette førte til at han flyttet til Norge for å bli prest.

Når det gjaldt Daniel, hadde han ikke interesse for å bli prest i sitt hjemland. Han følte at han ikke var moden nok og at prestene i hjemlandet ble sett på som åndelig «stive» med sine liturgier og fastsatte ordninger. Etter fullførte studier i Norge ønsket Daniel i utgangspunktet å jobbe innenfor academia. i Norge, men dette lot seg ikke gjøre. Det mest aktuelle alternativet var derfor prestetjeneste i Den norske kirke.

Den siste av prestene, Simon, kjente på et kall til prestetjeneste da han bodde i hjemlandet. Da han var ferdig med master i teologi i Norge, fikk han tilbud om jobb på et fakultet i hjemlandet. Simon fikk imidlertid på et konkret kall til å bli prest for en migrantmenighet i Norge. Etter en periode som prest for denne migrantmenigheten, begynte han å se på mulighetene for å jobbe i Den norske kirke. Da han tok kontakt med prester han kjente, ble han oppmuntret til å følge dette sporet, som endte med at han til slutt ble prest i Den norske kirke.

4.2.4 Møte med det norske språk

Bispemøtet har fastsatt at utenlandske kandidater skal ha bestått test i norsk språk på høyere nivå, ved Folkeuniversitet eller annen læreinstitusjon, for å kunne tilsettes som prest i Norge.¹⁷⁴ Gode språkkunnskaper er viktig for prestetjenesten. For Adam har det å lære norsk vært krevende og selv etter en lang periode i Norge er språket fortsatt utfordrende. Han har brukt mye tid på å lytte og observere. Med tanke på andre i tilsvarende situasjon, anbefaler han å først lære «språk og så lære om kultur og interkulturelt kommunikasjon».

Simon opplever en forskjell mellom hverdagsspråket og fagspråket knyttet til presterollen. Når det gjelder hverdagsspråket sa Simon at «samtale med folk på gata er ikke noe vanskelig.» Han opplever det mer krevende med språket han bruker i presterollen. I intervjuet sa Simon: «Du sliter med grammatikk, du sliter med formuleringer, sliter med å finne gode ord og sette ord på ting.» Videre nevnte Simon at «folk i Norge er høyt utdannet, de forventer mye av deg når de komme til kirken.» Dette er en av årsakene til at språket han bruker i kirken er mer krevende enn hverdagsspråket.

Daniel har opplevd at språk har blitt brukt imot ham på en diskriminerende måte. Han har erfart at menigheter i Den norske kirke på den ene side har vært inviterende, men at manglende

---

¹⁷⁴ Bispemøte 2015: 4.

språkferdigheter har gjort det vanskelig å bli helt inkludert. Daniel og hans familie har i norske menigheter blitt møtt med at «dere må snakke norsk, dere bor her i Norge.» En slik dominerende holdning om at alle i Norge må snakke norsk, mener Daniel passer dårlig inn i et flerkulturelt samfunn.

4.2.5 Møte med norsk individualisme

En side ved norsk kultur som har vært krevende, har vært det sterke individuelle fokuset. Informantene kommer fra kulturer med større fokus på det kollektive. Adam beskriver sin hjemlige kultur som kollektivistisk og peker på at dette både har positive og negative sider. I hjemlandet var Adam med i et vekkelsesmiljø der det var flere møter i løpet av uka, både i private hjem og i kirken. For Adam ble fokuset på fellesskap så sterkt at han for en periode sluttet å gå i kirken. «Fordi det er kultur for at alt skal være kollektivt, så forsvinner man i flokken.» En periode av oppveksten opplevde han ikke troen som noe personlig, men som en tro som knyttet seg til kollektivet, noe som førte til en personlig troskrise. Når det gjelder positive sider ved kollektivismen, trekker Adam fram at et kollektivt fokus fører til et åpent og varmt samfunn. «Dersom man trenger å låne noe, er det hjelp å få fra naboen. Det er et sterkt fellesskap.» Å bygge fellesskap står sentralt i hans hjemland og det er noe Adam trekker frem at den norske kulturen kan lære av. Han har et inntrykk av at mange i Norge sliter med ensomhet. Ifølge Adam er man ikke flinke nok til å se folk og hilse på dem, heller ikke i kirken. Det å bygge fellesskap er derfor noe han legger vekt på i prestetjenesten. Adam fortalte samtidig at han har lært mye positivt av den norske individualismen. Som et eksempel trekker han frem viktigheten av å måtte klare seg selv. I starten var dette krevende og Adam savnet større samarbeid. Han har gradvis lært at han selv må ta større initiativ. I hjemlandet er det en tendens at man venter på andre framfor å ta egne initiativ. Han har sett at dette ikke alltid fungerer og man selv må ta ansvar for å få ting til å skje.

Ifølge Daniel er fokuset på fellesskapet sentralt i hans hjemlige kultur. I intervjuet nevnte han at det betyr mye for innvandrere å ha religion og fellesskap. «Hvis fellesskapet er inkluderende, og eierskapet er på lik linje, kan jeg garantere at innvandrere lett kan komme inn og skaffe sin plass.» Dette mener Daniel er viktig at Den Norske kirke har med seg i møte med innvandrere.

Gabriel kommer også fra en kultur med fokus på det kollektive. Han har opplevd at det i norsk kontekst av og til har vært for lite fokus blant prester på det å bygge fellesskap. Gabriel har

prøvd å tilpasse seg den norske konteksten så godt om mulig. Han har i løpet av tiden som prest imidlertid innsett at den norske individuelle mentaliteten er krevende. Gabriel peker på at Norge, i motsetning til hans hjemland, opplevde opplysningstiden med fokus på individet og rasjonalitet. Dette mener han fortsatt preger norsk mentalitet, i motsetning til mentaliteten i hans hjemland der det er større fokus på det irrasjonelle og kollektive.

4.2.6 Diskriminering og rasisme

Jeg skal i dette delkapittelet presentere prestenes erfaringer med diskriminering og rasisme. I delkapittel 4.4.5 vil jeg gå mer konkret inn på diskriminering knyttet til selve utførelsen av prestatjenesten.

Daniel har opplevd diskriminering knyttet til det å søke jobb. Han hadde søkt på en aktuell stilling i Den norske kirke og med sine erfaringer og sin kompetanse var han kvalifisert til jobben. Stillingen ble ifølge Daniel gitt til en annen person med null erfaring og som var dårligere kvalifisert. Daniel mener årsaken til at denne personen ble ansatt, var at vedkommende var norsk. «Konkurransen er urettferdig» ifølge Daniel ved at «kravet er høyere til innvandrere enn norske» og dette, mener Daniel, fører til at rasisme står sterkt i Norge.

Daniel nevner helsevesenet som et positivt eksempel når det gjelder integrering. Det er lettere for innvandrere å bli integrert i helsevesenet sammenlignet med kirken. Daniel trekker også frem idretten som en arena hvor det jobbes hardt for integrering. Sammenlignet med helsevesenet og idretten, opplever Daniel at den Den norske kirke ligger langt bak i samfunnsutviklingen. Han trekker eksempelvis frem en historie om en kristen innvandrer som gikk ett år i en norsk menighet uten at noen hilste på ham. Ifølge Daniel må Den norske kirke bli bedre på integrering fordi det er i dagens flerkulturelle samfunn mange innvandrere som er kristne.

Daniel har opplevd rasisme i Norge. «Noen kaller det skjult rasisme. Men for meg er det ikke skjult. Det er åpenbar rasisme.» Intervjuet med Daniel fant sted på samme tid som Black Lives Matter-demonstrasjoner i USA og i Norge. Daniel nevnte at norske politikere har engasjert seg i denne saken, men han opplevde ikke at Den norske kirke gikk ut og snakket om saken, verken i media eller aviser. Ifølge Daniel er Black Lives Matter-saken like aktuell i Norge som i USA, fordi det også i Norge eksisterer systematisk rasisme, selv i kirken. Systematisk rasisme fører til det Daniel beskriver som «hverdagslig med forskjellsbehandling.» Eksempelvis trekker

Daniel fremt navn som et hinder i jobbsøking. I løpet av en fireårs periode sendte Daniel omkring 300 jobbsøknader, men ble kun innkalt til knapt ti intervjuer. Han tror at hans utenlandske navn er årsaken. «Ingen tørr å lese min CV videre etter at de har sett det står «Daniel sitt ekte navn». «Han er innvandrer, det er bare å gå videre.»» Daniel sa videre i intervjuet at «en person må ofres for at andre skal ha det bedre. Neste generasjon skal ikke ofres på samme måte, tenker jeg. Det er en stor jobb som må gjøres. Bevisstgjøring og holdninger, rasisme og forskjellbehandlinger. Det er mer systematisk i Norge både ute og kirken, og i kirken er den sterk.» I frykt for å bli stemplet som «bråkmaker», valgte Daniel imidlertid å ikke gå videre med det han mener ville vært en god sak. Stempelet som «bråkmaker» kunne stå i veien for fremtidige jobbmuligheter i kirken, fordi Norge er et lite land og han kunne bli gjenkjent dersom han hadde et stempel som «bråkmaker.»

4.3 Spiritualitet

I dette delkapittelet vil jeg presentere prestenes erfaringer av spiritualitet. Jeg skal også presentere hva prestene tenker Den norske kirke kan lære av deres hjemlige kontekst og hva deres hjemlige kontekst kan lære av Den norske kirke.

Gabriel merker at han har prøvd å tilpasse seg til den norske konteksten så godt så mulig. Han har innsett at han ikke kan bli helt norsk og det er viktig for Gabriel å balansere det å bo i en norsk kontekst og ta vare på sin identitet fra hjemlandet. Gabriel kommer fra en bakgrunn hvor stillhet er en sentral del av manges spiritualitet. Han opplever at andre religioner fra sitt hjemland har mer vekt på stillhet sammenlignet med kristendom. Hans inntrykk av Den norske kirke er at kirken mangler sunne åndelige tradisjoner. Gabriel opplever at teologi i Den norske kirke er preget av dogmatikk og teori. Dette har gått på bekostning av kontakten med virkeligheten og han savner mer dype, åndelige tradisjoner i Den norske kirke, som man finner i den katolske og ortodokse kirke.

Adam opplever at bønn har en sterkere posisjon i hans hjemlige kultur sammenlignet med posisjonen bønn har i Den norske kirke. I sitt hjemland starter alt med bønn. Adam har erfart at bønningen ikke har en like sterk posisjon i Den norske kirke, eksempelvis i stabsmøter, hvor man ofte starter rett på møtet uten å be. Ifølge Adam blir man «inspirert om vi har Gud foran oss og ikke oss først og Gud etterpå.» Å gi bønn en større rolle, er noe Den norske kirke kan lære av

Adams hjemlige kultur. Adam har for egen del prøvd å skape en kultur for mer bønn, en prosess som til tider har vært krevende. Han har vært bevisst på å ikke vær for frempå. «Jeg tror alt må gjøres med Guds kjærlighet og godhet. Det må føles naturlig, at det ikke blir en disiplin.» Ifølge Adam skal nye initiativ føles naturlig ut og tilpasses den kontekst man er i.

Simon kommer fra en karismatisk bakgrunn med et sterkt fokus på bønneliv og bibelstudier. I dette miljøet er bønn og fellesskap viktig. «Det er veldig viktig for meg at man skal ta vare på sitt eget åndelig liv og fellesskap med Gud.» Simon er bevisst på at folk praktiserer bønn på forskjellige måter og trekker frem tidebønn og lystenning med stillestund som eksempler. Han har forsøkt å skape mer rom for bønn i menigheten ved å starte bønnegrupper og bibelgrupper.

Daniel trekker frem fokuset på fellesskap som noe Den norske kirke kan lære av hans hjemlige kultur. Ifølge han kan et sterkere fokus på fellesskap bidra til å enklere integrere innvandrere i Den norske kirke. Han trekker også frem at mange norske menigheter på steder med flere kulturer. På disse stedene bør, ifølge han, Den norske kirke være mer åpen for åndelige impulser fra andre kristne kulturer. Når det gjelder Adam, trekker han også frem at Den norske kirke kan ha et større fokus på å skape fellesskap. Han tror mange i Norge er ensomme og sliter med dette. Adam har hørt folk klage om at enkelte menigheter ikke er så flinke til å være gjestfrie og ta imot folk som kommer til menigheten. «Ingen ser de, ingen hilser på dem.» Dette er noe menigheten hans har blitt mer bevisst på ved at de alltid hilser på folk og ser de som sitter alene og inviterer de til kirkekaffe. Dette har vært vanskelig å få til med Covid-19 og han la merke til at folk hadde savnet det fysiske fellesskapet ved første kirkekaffe etter nedstengningen av samfunnet.

For Adam er stillhet noe hans hjemland kan bli bedre på. Det finnes i hans hjemlige kultur en forståelse av at stillhet gir plass til djevelen. Kirken i hjemlandet hans er ikke vant med eksempelvis stillebønn eller retreat fordi alt skal skje høryllyt. I Norge opplevde Adam at man kunne komme i menigheten for stilhet og bønnestund. Dette er det rom for både i hans menighet og i nabomenigheter. Ifølge han gir stillhet rom for å lytte til Gud. Det å gi plass til de enkelte er også noe Adam mener at hans hjemlige kontekst kan bli bedre på. Fra sine erfaringer fra hjemkulturen, kan et for sterkt fokus på fellesskapet føre til at mennesker ikke får skape og forme sin egen, personlige tro.

4.4 Presteyrket

Presteyrket er mangfoldig og ifølge Simon er prestatjenesten «i ulike farger, man møter folk på gode og vonde tider.» I presteyrket har man ulike arbeidsoppgaver hvor man møter mennesker i ulike situasjoner. I dette delkapittelet vil jeg dele informantenes erfaringer med prestatjeneste i Den norske kirke.

4.4.1 Presterollen

Et av spørsmålene fra intervjuguiden var «hvordan vil du beskrive din rolle som prest i Den norske kirke?»¹⁷⁵ Dette viste seg å være et åpent og vanskelig spørsmål. Adam ser på seg selv som vil vise folk veien til Jesus. Hans rolle er å hjelpe folk til å vokse i troen og undervise i Bibelen. Dette handler ikke bare om å formilde troen gjennom ord, men også gjennom handling. Det viktigste for Adam i sin rolle er å bygge felleskap og lære folk å gi evangeliet videre. For han er det viktig at kirken er en misjonalkirke. Som prest og kirke må man være flinke til å nå ut og bruke lekfolk som frivillige. Det er viktig for Adam i sin prestatjeneste å ikke gjøre alt selv, men gi rom for andre gjennom å inspirere, slik at flere kan følge Jesus og se hva Jesus vil gjøre i deres liv.

Daniel hadde et tydelig bilde på hvordan han så på prestene fra sitt hjemland. Han så på prestene veldig stive med sine liturgier og fastsatte ordninger. Prestene i hjemlandet har en sterk og tydelig lederrolle og flere er ikke gode åndelige ledere. Daniel ønsker i sin prestatjeneste å være en hyrde, en hyrde for menigheten. Han føler han har for lite kunnskap og kjennskap til hvem som er menigheten. Ifølge Daniel er det to ulike forståelser av hvem som er en del av menigheten. Den første forståelsen er knyttet til de som er aktive i menigheten, med andre ord de som kommer på gudstjenester på søndager og møter opp på andre arrangementer i menigheten. Den andre forståelsen omfatter alle i soknet. I prestatjenesten møter han bredden av menigheten i ulike sammenhenger, eksempelvis begravelser, dåp, gudstjenester og bryllup. Ifølge Daniel er man prest for alle dem, om de er aktive eller ei. Det er tydelig at Den norske kirke er en folkekirke, ikke bare for dem som er til stede i samlingen, men også de som ikke er til stede. Dersom det skjer en krise er man der som prest og som menighet. Det har vært få muligheter for Daniel å følge opp folk i menighet. Han er vant til at menigheten i hjemlandet

---

¹⁷⁵ Se 8.1 Vedlegg 1, Intervjuguide.

tok kontakt med folk som ikke hadde vært på gudstjenesten og sjekke hvordan det stod til. Med lite kjennskap om hvem som er i menigheten har dette vært vanskelig å få til i Norge. Daniel savner en sterkere relasjon mellom han som prest og menigheten.

Når det gjelder Gabriel, er det viktig for han å først og fremst peke på Jesus Kristus for andre i sin tjeneste. I jobben er det også viktig å ta vare på gode kristne tradisjoner, spesielt i møte med åndelig søkende mennesker. Ifølge Gabriel må man ikke søke seg til østreligiøsitet for å finne dype åndelige tradisjoner, de finnes også i kristendommen. Han ønsker å være en tjenende og ydmyk leder og hjelpe folk til å finne sin plass i menighetens arbeid.

Simon nevner ordinasjonsløftet som et svar på hvordan han vil beskrive sin rolle som prest. Han er kalt til å være en som skal formidle Guds kjærlighet og evangeliet. I sin rolle ønsker han å være en åndelig tjener og være blant folk og møte folk. I møte med folk vil han formidle Guds kjærlighet og evangeliet. Ifølge Simon har han et kall om å være til stede for folk som en åndelig veileder og støttespiller og møte folk på godt og vondt. «Som prest har man ulike oppgaver som man må gjøre. Du jobber med gudstjeneste og deler ut preken og sakrament. Man driver med begravelse, sjelesorgsarbeid og treffer folk i sorg. Man har bryllup, du møter folk med glede og sang. Du møter dåpsfamilie der du møter folk, barnefamilier med det som er viktig i deres liv. Du møter ungdommer på konfirmantarbeid, der møter du dem med livets erfaringer. Som prest er man en person som møter folk med ulike livserfaringer og utfordringer.» I disse situasjonene er det viktig for Simon å være tilgjengelig for mennesker.

4.4.2 Samarbeid med stab og prost

I presteyrket samarbeider prest både med stab og menigheten. Gabriel opplever et godt forhold til menigheten og er veldig glad i staben. Han opplever at det er flere ansatte i bispedømmet som har det for travelt til å snakke med sine prester, men sier at han har en prost som er veldig flink til å ta kontakt med han. Prosten ringer Gabriel og han synes det er lett å ringe tilbake. Når det gjelder Simon, jobbet han i en migrantmenighet før han ble ordinert for prestedtjeneste i Den norske kirke. Overgangen fra migrantmenighet til en menighet i Den norske kirke var krevende. Møtet med den norske kulturen og språket var krevende fordi han fra før av ikke hadde mye erfaring med de kulturelle kodene. Det var ifølge Simon godt å ha en hyggelig menighet med gode kollegaer i denne overgangen til prest i Den norske kirke. Simon opplever at han er en del av menigheten og følgelig er en prest som er der for andre. Adam opplever et godt samarbeid

med prosten. Hans trives med de andre i staben og har blant annet etter eget initiativ samarbeidet med menighetens to diakoner.

4.4.3 Forkynnelse

En viktig del av å være prest er å lede gudstjenester og holde preken. Form på prekener kan variere prest til prest og sted til sted. For Adam er det viktig å ikke vær redd for å gjøre feil. Han føler av og til at andre kollegaer kan er forsiktige når de preker. Dette gjelder ofte ved vanskelige temaer, som for eksempel synd. Han har selv opplevd å få gode tilbakemeldinger om prekener hvor han ikke har vært redd for å være tydelig.

Simon jobbet i en migrantmenighet hvor de brukte hans morsmål. Han pekte på at det naturligvis var stor forskjell på å preke i migrantmenigheten og å preke i Den norske kirke. Migrantmenigheten var utvilsomt et mer komfortabelt sted å preke. «Jeg kan bare begynne å preke uten stikkord. Det er stor forskjell å bruke eget språk, enn noen andre sitt språk.»

Daniel holder ofte prekener som ifølge han er tungt preget av dogmatikk, fordi katekismen i luthersk sammenheng står sterkt. Kirken har i oppgave å drive med katekese. Daniel tenker at kunnskapen er til stede i prekener, men at anvendelse, «Applied Theology,» ofte er en svakhet i norsk kontekst. «Hvorfor skal du til kirken viss man du ikke får noe nytt fra forkynnelsen?» Bibeltolkningen og preken må ifølge Daniel relateres til menneskers liv og den lokale konteksten og han opplever ofte at preken i Den norske kirke «som har nesten ingenting med hverdag å gjøre.»

4.4.4 Starte egne initiativ

En måte å overføre spiritualitetsimpulser fra en annen kultur til norsk kultur er gjennom egne initiativ. I intervjuene fikk prestene dele sine erfaringer med å starte egne initiativ i kirken. Gabriel ønsker å skape mer rom for stillhet. Når det gjelder det å starte egne initiativ, sier han at han «prøver det, men det tar så lang tid.» Han har arrangert meditasjonskvelder, men det var lite oppmøte.

Adam ønsker en kultur i kirken hvor bønn har større plass. Han opplever det krevende å få til dette. Han er bevisst på å ikke være for offensiv med å overføre impulser fra sin kultur. Han har derfor brukt tid på å bli kjent med menighetens ulike aktiviteter før han selv forsøker å innføre nye tiltak. Han har også prøvd å få til husfelleskap, noe som ifølge han tok veldig lang tid.

Ifølge Daniel har Den norske kirke god liturgi, men av og til passer ikke liturgien til unge mennesker i deres kontekst. «Det er så stiv struktur i kirken, vi må lage noe som passer for folk i dag og lage det sammen.» Han trekker frem fellesskapsgudstjenester som et eksempel. Det er ifølge Daniel viktig å lage fellesskapsgudstjenester som tilpasser seg kulturen kirken er en del, slik at kirken blir mer inkluderende. Daniel nevner konkret «mixed-economy» som man finner i den anglikanske kirke. «Mixed-economy» er at kirken støtter og anerkjenner både nye kontekstuelle kirker og etablerte sognekirker.¹⁷⁶ Ifølge Daniel er det «stiv struktur i dagens kirke, man må lage noe som passer for folk i dag og lage det sammen med folk. Så hver eneste menighet kan velge selv det de vil, innenfor noen rammer.» I kirken hvor Daniel er prest, har de en gudstjenesteforamt de har jobbet med i ti år. I dette gudstjenesteforamtet er det rom for tekster kan leses både på norsk og engelsk og sangene er på norsk og engelsk. I forbønnen kan folk med forskjellige språk be på sitt morsmål. Det er også en enkel nattverdsliturgi i gudstjenesteforamtet. Daniel føler at det er mangel på rom for at de som er aktive medlemmer i kirken kan sette sitt preg gudstjenesteforamtet. De som deltar i gudstjenesten, er ikke de som former det og dette fører til lite eierskap. Han ønsker at man kunne fått mer frihet til å bestemme rammene på gudstjenestene sammen med de som kommer på gudstjenesten.

4.4.5 Diskriminering

I intervjuene delte Adam, Daniel og Gabriel erfaringer med diskriminering. De tre prestene nevner begravelser som en situasjon hvor det kan oppstå forhåndsdomming, diskriminering og skepsis på bakgrunn av deres kultur. Adam delte sine erfaringer ved en begravelse. «Jeg har ikke opplevd så mye negativt. Det eneste jeg har opplevd, er i en begravelse hvor jeg følte at de ikke ville ha meg som prest.» Dette skjedde i en sørgeamtale hvor han tydelig følte at de pårørende ikke ønsket han som prest ved å få ham til å delegerer mest mulig ansvar til familiemedlemmene.

Daniel fortalte at han har møtt personer med holdningen «min far kan ikke begravas av en utenlandsk prest.» For Daniel er det vanskelig å forstå hvilken forskjell det gjør om han holder seremonien eller om en hvit, etnisk nordmann holder den. Når det gjelder Gabriel har han også opplevd ubehageligheter ved begravelser og sier at «jeg tror det er mange som har opplevd det.»

---

¹⁷⁶ Müller 2019: 244.

Han tror enkelte mennesker ser på ham som en prest fra et annet land og ikke først og fremst som en norsk prest. Gabriel har vært prest både i by og på et tettsted. Erfaringer fra disse to kontekstene er at folk på mindre steder er mindre skeptiske, fordi folk der visste hvem han var. Som prest i en by derimot møter han flere som ikke vet hvem han er og som derfor naturligvis er mer skeptiske. Når det gjelder Den norske kirkes håndtering av slike episoder, finnes det, ifølge Daniel, ingen entydige prosedyrer. Han sa at «det er ingen prosedyrer som tyder på at slik skal vi møte rasisme, slik kan vi skape gode holdninger. Det er enkeltproster som må finne ut og håndtere sånne saker.» Dersom slike situasjoner oppstår, forteller Daniel at blir prosten blir informert og pårørende som ikke ønsker en prest basert på etnisitet, må selv finne og betale for egen prest.

4.5 Oppsummering av prestenes erfaringer

I dette kapitlet har jeg presentert prestenes erfaringer med sine møter med norsk kultur og med norsk prestetjeneste. Det var ulike grunner til at de flyttet til Norge. Selve utdanningsløpet var for enkelte mer krevende og opplevelsen av forskjellsbehandling var også tøff. I møtet med norsk kultur har det vært ulike erfaringer, på godt og vondt. Det har vært krevende å lære norsk og en av prestene trakk fram at det språket som blir brukt i prestetjenesten er krevende. En av prestene opplever at hans navn er og har vært et hinder i søk etter jobb og at det stilles høyere krav til innvandrere enn til norske arbeidssøkere. En annen side som var krevende, var møte med individualismen som preger norsk kultur. For prestene som kommer fra kulturer der kollektivet er overordnet individet, er det viktig å skape fellesskap i menigheten. Andre viktige oppgaver i prestetjenesten er å lære folk evangeliet og å vise folk hva Jesus vil gjøre i deres liv. Som prester kan de være hyrder og tjenende ledere og møte folk og være blant dem. Deres erfaringer av å skape egne initiativ er at det tar tid og til tider er krevende. Prestene opplever et godt forhold til prosten, en relasjon som er viktig for dem. De fleste prestene opplever et godt forhold til stab og menighet, men for en av prestene har dette vært litt mer krevende. Grunnen til dette er at det ofte varierer hvem som kommer i kirken noe som gjør det vanskelig å vite hvem som er en del av menigheten. Tre av prestene har opplevd diskriminering ved begravelser og man har møtt folk som har vært skeptiske til å ha en prest med deres bakgrunn i begravelser.

5 Diskusjon

For å besvare forskningsspørsmålet, «hvordan opplever prester med bakgrunn fra det globale sør prestetjeneste i Den norske kirke og hva kan Den norske kirke lære av deres erfaringer?», vil jeg i dette kapitlet diskutere prestenes erfaringer med utgangspunkt i forskning som ble presentert i kapittel 1.3 og teori som ble presentert i kapittel 2. Jeg vil først se på prestenes møte med norsk kultur, med særlig fokus på språk og deres møte med et individualistisk kultur. Deretter vil jeg diskutere deres erfaringer knyttet til spiritualitet, diskriminering og presterolle. Jeg vil også peke på enkelte lærdommer Den norske kirke kan ta med seg fra de erfaringer prestene fra det globale sør har gjort.

5.1 Møte med norsk kultur

I dette forskningsprosjektet ønsket jeg å se på hvordan prester fra det globale sør erfarer overgangen til Norge, med et særlig henblikk på prestetjenesten. I intervjuene med prestene var det flere sider fra møte med norsk kultur de nevnte som mer utfordrende. Svarene deres hadde både elementer fra den beskrivende og den dynamiske kulturforståelsen. Prestene beskrev på den ene side den norske kulturen uten å bedømme den, men gav samtidig svar hvor de vurderte kulturen og beskrev hvordan de valgte å handle basert på disse vurderingene. Jeg skal i de neste delkapitlene se nærmere på to konkrete utfordringer knyttet til prestenes møte med norsk kultur, nemlig deres møte med det norske språk og med en individualistisk kultur.

5.1.1 Språk

Informantene har gjennom intervju delt ulike erfaringer ved å flytte til Norge. Det er mye å sette seg inn i når man flytter til en ny kultur. Man må sette seg inn i nye ideer, verdier, regler, normer, koder og symboler.¹⁷⁷ En utfordring ved å flytte til en annen kultur er at man ofte møter et nytt språk. Å lære språk er viktig for å bli integrert, men også et kriterium for prester i Den norske kirke. Krav fra Bispemøte er at utenlandske prestekandidater skal ha gjennomført og bestått test i norsk språk på høyere nivå.¹⁷⁸ Dette har vært krevende for noen av informantene.

---

¹⁷⁷ Dahl 2013: 35.

¹⁷⁸ Riise 2015: 100.

Simon nevner i sine erfaringer flere krevende sider ved å lære språk, sider Dahl belyser i *Kommunikasjon mellom mennesker*. Det er ifølge Simon krevende å finne de rette ordene, spesielt i et yrke hvor man møter mennesker i ulike situasjoner. Med utgangspunkt i hans erfaringer er Simon bevisst på at man ordlegger seg annerledes avhengig av kontekst og hvem man møter. Ord kan ifølge Dahl ha en denotativ mening og en konnotativ mening. Med denotativ mening er det meningen ordet har i ordbøker. Konnotativ mening er meningen ord har utover dens egentlige mening.¹⁷⁹ I intervjuet sa Simon: «Du sliter med grammatikk, du sliter med formuleringer, sliter med å finne gode ord og sette ord på ting.» Simon nevner også at «folk i Norge er høyt utdannet, de forventer mye av deg når de komme til kirken.» I prestetjenesten, møter man folk i ulike situasjoner hvor det er viktig å finne gode ord. Dette er en av årsakene til at språket han bruker i kirken er mer krevende enn hverdagspråket.

Daniel delte sine erfaringer med at språk har blitt opplevd som diskriminerende. Dette viser at språk er makt og at språk ofte har blitt brukt mot innvandrere. Daniel har opplevd andre menigheter som inviterende, men for å bli inkludert må man bli som nordmenn. En holdning han har blitt møtt med, er blant annet at «dere må snakke norsk, dere bor her i Norge.» Dette går sterkt imot ønske fra Kirkerådet om at alle skal møtes med samme respekt, med frihet til å være seg selv og med en forventning om deltakelse ut fra sine forutsetninger.¹⁸⁰ For at alle mennesker skal føle seg velkommen til kirken, er det en endringsholdning som må til. Det må også skje en bevisstgjøring på at språk kan brukes som et maktmiddel. Furseth så i *Den norske kirke for «nordmenn?»* på språket Den norske kirke brukte på sine hjemmesider. Der fant hun at Den norske kirke ikke omtaler migranter som en del av «oss» og «vi.»¹⁸¹ I sine erfaringer opplevde Daniel et tydelig «vi» og «dem». Det er en viktig oppgave for Den norske kirke framover å skape et mer inkluderende språk. Dette er viktig både når det gjelder hvordan Den norske kirke fremstiller seg og hvordan man på menighetsnivå ikke ekskluderer mennesker i på grunn av språket.

---

¹⁷⁹ Dahl 2013: 142.

¹⁸⁰ Kirkerådet 2020.

¹⁸¹ Furseth 2019: 288.

5.1.2 Møte med en individualistisk kultur

I en kultur er verdier det mennesker ser på som viktig og hva som rett og galt.¹⁸² I Norge kan individualisme bli sett på som en grunnverdi.¹⁸³ Dette gjenspeiler seg i prestenes svar på spørsmål om møte med norsk kultur. Da prestene flyttet til Norge hadde de med seg sin kulturelle bagasje med sin fortid og verdensbildet. Å lære seg og bli vant til en ny kulturell kontekst kan ta lang tid og være krevende, og gjennom intervjuene ble møte med en individualistisk kultur nevnt som krevende. Prestene beskrev i sine erfaringer at deres hjemlige kultur var mer preget av fellesskapet og et større fokus på tilhørighet. Dette samsvarer med Schiefloe sin forståelse av kollektivism hvor fellesskapet blir prioritert foran enkeltindividet og opplevelse av tilhørighet til et fellesskap er et viktig trekk.¹⁸⁴ Dette står i motsetning til individualisme som fokuserer på individets muligheter, rettigheter og ansvar for egen skjebne.¹⁸⁵ Individualisme og kollektivism er uttrykk for hvordan mennesker forholder seg til fellesskapet. Gjennom erfaringene har prestene erfart fordeler og ulemper med et kollektivistisk samfunn. Ifølge Adam er dette med gruppetilhørighet en positiv verdi. De fleste ønsker å være en del av et fellesskap. Adam har samtidig erfart at et sterkt fokus på kollektivet kan gå på bekostning av individets frihet til å velge for eksempel hva man ønsker å tro.

Prestenes erfaringer i møte med en individualistisk kultur kan være nyttig for Den norske kirkes inkluderingsarbeid. Flere prester fra det globale sør har selv erfart hvor viktig det er med fellesskap. Daniel trakk fram at Den norske kirke undervurderer hvor viktig religion og fellesskap er for mange innvandrere. Han nevnte eksempelvis at en innvandrere hadde gått regelmessig i en norsk menighet i et år uten at noen aktivt hadde tatt kontakt med ham. Dersom kirkefellesskapet er inkluderende, tror Daniel at innvandrere lettere kan finne sin plass i fellesskapet. Tilsvarende trakk Adam fram at enkelte menigheter ikke er gode nok til å ta imot folk som kommer i kirken. Adam har imidlertid sett i sin tjeneste at det ikke bare er innvandrere som savner fellesskap. I forbindelse med nedstengning av samfunnet i forbindelse med Covid-19 la han merke til hvor sterkt også etniske nordmenn savner det fysiske fellesskapet under kirkekaffe. I 2017 lanserte SSB undersøkelsen *Sosiale relasjoner* hvor de blant annet så på

---

¹⁸² Schiefloe 2019: 134.

¹⁸³ Schiefloe 2019: 135.

¹⁸⁴ Schiefloe 2019: 165.

¹⁸⁵ Schiefloe 2019: 135.

ensomhet i Norge. I deres undersøkelse svarte 16 prosent at de har vært plaget av ensomhet.¹⁸⁶ I et samfunn hvor ensomhet er et problem kan menigheters fokus på fellesskap bidra til å skape fellesskap og mindre ensomhet. Som sosiale vesener har mennesker interesse for sosial solidaritet og fellesskap.¹⁸⁷ I et individualistisk samfunn ser man på hvilke fellesskap man har størst fordeler av. En slik evaluering av nytte, i en norsk kontekst, viser at når man investerer tid, ønsker man å få noe tilbake. Det er derfor viktig for prester og deres menigheter at folk blir inkludert og får ta del i fellesskapet. Prester kan aktivt bruke prestedtjenesten til å bygge fellesskap. Her kan prester fra det globale sør med sine erfaringer fra en mer kollektivistiske samfunn tilføre Den norske kirke viktige impulser.

5.2 Spiritualitet

I teorikapittelet presenterte jeg teologen Michael Downey sin inndeling av spiritualitet på fire nivåer. I dette forskningsprosjektet har fokuset vært på det tredje nivået, nemlig «formuleringer om eller refleksjoner om livets realiteter.»¹⁸⁸ Dette nivået er tett knyttet til erfaringer av tro. Gjennom de fire intervjuene har jeg fått tilgang til prestenes refleksjoner om egen livs- og troshistorie. Troshistorie er enkeltindividers fortellinger om eget liv knyttet til kristen tro og praksis.¹⁸⁹ Prestene har erfart både spiritualiteten i sin hjemlige kontekst og i norsk kontekst gjennom studier og prestedtjeneste i Den norske kirke. Religiøse erfaringer, ifølge Sheldrake, forutsetter en kontekst av tro og symboler, en kontekst som er internalisert gjennom språk, samfunn og kultur.¹⁹⁰ I møte med norsk kultur har prestene fra det globale sør med seg sin opprinnelige kultur. Når disse kulturene møtes, kan prestene både se spiritualiteten i sitt hjemland i et nytt lys og gjøre nye observasjoner om norsk spiritualitet som etnisk norske prester gjerne ikke uten videre reflekterer over.

I dette forskningsprosjektet har informantene selv fått reflektert over deres troshistorie, hvordan de opplever spiritualiteten fra deres hjemlige kontekst og deres nåværende kontekst.

---

¹⁸⁶ SSB 2017: *Sosiale Relasjoner*.

¹⁸⁷ Nafstad & Blakar 2009: 143.

¹⁸⁸ Kaufman 2017: 35.

¹⁸⁹ Graff-Kallevåg 2018: 49.

¹⁹⁰ Kaufman 2017: 36.

Troshistorie er ifølge Graff-Kallevåg enkeltindividers fortellinger om sitt eget liv knyttet til kristen tro og praksis og med det tar troshistorie for seg fortellinger om menneskers spiritualitet.¹⁹¹ Prestene trakk fram sider ved hjemlig kultur som de ønsker å overføre til Den norske kirke. Dette samsvarer med Graff-Kallevåg sitt funn at det er naturlig for prester å trekke praksiser som har formet deres tro inn i deres arbeid med trosopplæring.¹⁹² For prester fra det globale sør vil det tilsvarende naturlig å overføre praksiser og spiritualitet fra sine kontekster inn i norsk menighetsliv.

Et funn i møte med prestene fra det globale sør, er at bønn har en større plass i deres hjemlige kontekst enn i Den norske kirke. Bønn er selve grunnstammen i en levende gudsrelasjon og er et utgangspunkt for å skape en dypere form for gudserfaring.¹⁹³ I kulturen Adam vokste opp i, startet alt med bønn. Han la fort merke til at dette var annerledes i Norge. Han trekker frem stabsmøter som et eksempel at man i Norge kan starte et møte uten bønn. Som prest i Den norske kirke er man en åndelig leder. For å være en god åndelig leder er det avgjørende å ta vare på sin egen spiritualitet og ha et sunt bønneliv. Fra relevant forskning har Paul Leer-Salvesen i sin bok *Moderne Prester* sett på prester i Den norske kirke sine erfaringer og tanker rundt utvalgte temaer fra etikk og tros lære.¹⁹⁴ Han fant at prestene legger vekt på erfaringenes betydning i kristenlivet og at norske prester har sans for ritualer og religiøse uttrykk som knytter seg til spiritualitet. Prestene Leer-Salvesen intervjuet hadde et engasjement for å finne seremonier og symboluttrykk for mennesker som oppsøker kirken. Eksempler på gode symboluttrykk er bønn og velsignelsen.¹⁹⁵ Dette samsvarer med refleksjoner fra prestene fra det globale sør som uttrykker at de legger stor vekt på bønn, eksempelvis har Adam prøvd å skape mer rom for bønn i staben.

Gabriel merker at han prøvd å tilpasse seg den norske konteksten så godt så mulig, og samtidig innsett at han ikke kan bli helt norsk. Det er derfor viktig for han å balansere det å være i Norge med impulser fra hans hjemlige kontekst. For Gabriel er det viktig å ta vare på velprøvde kristne praksiser i møte med åndelig søkende mennesker. Han mener at Den norske ikke trenger å søke

---

¹⁹¹ Graff-Kallevåg 2018: 49.

¹⁹² Graff-Kallevåg 2018: 67.

¹⁹³ Johannessen 2010: 5.

¹⁹⁴ Leer-Salvesen 2005: 15.

¹⁹⁵ Leer-Salvesen 2005: 187.

impulser fra østlig religiøsitet når man har sunne åndelige praksiser i en felleskirkelig tradisjon. Slike praksiser tenker han skulle hatt en mer naturlig plass i Den norske kirke. Gabriel ser imidlertid at Den norske kirke har begynt å hente impulser fra blant annet den katolske kirke, for eksempel når det gjelder retreat. Dette samsvarer med funn i Kaufman sin avhandling som peker på at presters åndelige lengsel gjerne kombineres med en fornyet interesse for den felleskirkelige tradisjon og for klassiske kristne praksiser.¹⁹⁶

5.3 Den norske kirke i møte med diskriminering

Prestene fra det globale sør trekker alle fram at de har vært utsatt for diskriminering i ulike former. Diskriminering var et sentralt tema blant annet i intervjuet med Daniel. Hans møte med det norske systemet opplevdes som diskriminerende. I intervjuet sa han at «i Norge finnes det og rasisme. Det finnes systematisk rasisme, i kirken og.» Daniel nevnte også at han daglig opplever forskjellsbehandling. Han påstår at Den norske kirke har for lite kunnskap om håndtering av diskriminering og rasisme. Et eksempel på dette er at Daniel har opplevd diskriminering ved jobbsøking. Da han søkte en aktuell stilling i Den norske kirke, var Daniel med sin erfaring og kompetanse faglig kvalifisert til jobben. Stillingen ble imidlertid gitt til en person, som ifølge Daniel, var uten teologisk kompetanse og erfaring. Daniel tolker det slik at den andre personen ble tilsatt fordi han var etnisk norsk. Daniel sin erfaring samsvarer med funn i en rapport om rekrutteringspraksis i Norge av Mathilde Bjørnset, Jon Rogstad og Erika Braanen Sterri for Fafo.¹⁹⁷ Rapporten viste at det er større sannsynlighet for en majoritetssøker å bli innstilt på førsteplass til en stilling enn for en minoritetssøker med samme kvalifikasjoner og erfaringer.¹⁹⁸ Daniel delte også i intervjuet at han i en fireårsperiode har sendt inn 300 jobbsøknader og kun blitt innkalt til knapt ti intervju. Rapporten om rekrutteringspraksis i Norge viser at det er mer sannsynlig at etniske nordmenn på 40 år med relevant kompetanse og erfaringer blir kalt inn til jobbintervju sammenlignet med personer med åpenbar etnisk minoritetsbakgrunn med samme kompetanse.¹⁹⁹ Navn er blant de minoritetsmarkørene som ble

---

¹⁹⁶ Kaufman 2017: 328.

¹⁹⁷ Bjørnset, Rogstad & Sterri 2018: 8.

¹⁹⁸ Bjørnset, Rogstad & Sterri 2018: 92.

¹⁹⁹ Bjørnset, Rogstad & Sterri 2018: 8.

brukt i forskningen for å undersøke hvem som ble kalt inn til jobbintervju. Daniel sa i intervjuet han tenker at hans egentlige navn, som ikke er norsk, gir ham et vanskeligere utgangspunkt.

Prestene har i flere situasjoner opplevd forutinntatte holdninger og alle har opplevd diskriminering ved begravelser. Ifølge Adam er enkelte nordmenn skeptiske til at en prest fra en annen kultur skal forrette begravelser for deres pårørende. Dersom slike situasjoner oppstår, blir prostene informert og pårørende må selv skaffe og betale for en ny prest. Ingen av prestene kjenner til om det finnes nasjonale retningslinjer for hvordan kirken skal håndtere diskriminering i slike situasjoner. Det er med andre ord opp til hver enkelt prost å finne ut hvordan slike saker skal håndteres.

Et viktig spørsmål er derfor hvordan Den norske kirke skal håndtere situasjoner med diskriminering og rasisme. Daniel erfarer at Den norske kirke har en lang vei å gå. Sammenlignet med helsevesenet hevder Daniel at det er vanskeligere for innvandrere å bli integrert som arbeidstakere i Den norske kirke. At man sliter med å bli integrert, gjelder ikke bare ansatte, men også kirkegjengere med minoritetsbakgrunn. At diskriminering er et aktuelt tema i 2020, understrekes ikke bare av Black Lives Matters-bevegelsen, men også av fortellinger fra personer med minoritetsbakgrunn i Norge. Det Daniel forteller om sine erfaringer, er med andre ord aktuelt. Han bruker ord som «åpenbar rasisme» heller enn «skjult rasisme» fordi hans opplevelse er at rasisme ikke er skjult. I kjølvannet av Black Lives Matters har Den norske kirke vært lite synlig, hevder han. Daniel opplevde ikke at Den norske kirke gikk ut og snakket om saken, verken i media eller aviser.

Den norske kirke har ikke vært fremmed for å blande seg inn i politiske saker tidligere, blant annet i klimasaken i 2019 da Kirkemøtet offentlig støttet klimasaken.²⁰⁰ Preses i Den norske kirke støttet de fredelige demonstrasjonene mot rasisme i juni 2020. I uttalelsen nevner han at Gud har skapt mangfoldet, et mangfold som nå har blitt skilt på grunn av diskriminering og konflikt, og kirken har en viktig oppgave å stå opp mot rasisme.²⁰¹ Utover denne pressemeldingen har det imidlertid vært lite fokus på diskriminering og rasisme fra offisielt hold i Den norske kirke. I kjølvannet av preses sin støtte til demonstrasjonene, hadde Elise

---

²⁰⁰ Den norske kirke 2019.

²⁰¹ Den norske kirke 2020.

Kruse, som tidligere nevnt, en kommentar i Vårt Land hvor hun peker på at styringskartet i Den norske kirke er «hvitt.» Tall fra 2018 viser at omtrent 900 personer med innvandrerbakgrunn jobber i Den norske kirke.²⁰² Ifølge Kruse bør dette gjenspeiles i de demokratiske styringsorganene. Kruse mener det kan stilles spørsmål om hvor viktig kampen mot hverdagsrasismen er for Den norske kirke. For Kruse er representasjon viktig både for å oppmuntre til mer mangfold og for å motbevise fordommer.²⁰³

I dagens flerkulturelle samfunn er 14,7% av Norges befolkning innvandrere og mange av disse har kristen bakgrunn.²⁰⁴ Kristne innvandrere har med sine erfaringer, spiritualitet og tro bidratt til at det kristne fellesskapet i Norge er mer mangfoldig i dag enn tidligere. I dokumentet KR8/20 fra Kirkerådet ble det innrømmet at «fram til nå har Den norske kirke i liten grad klart å inkludere migranter.»²⁰⁵ Videre i dokumentet står det at for å være en folkekirke skal kirken være inviterende og inkluderende med rom for migranternes tro og engasjement. Et tiltak er å legge til rette for et større mangfold av språk, kultur og trosuttrykk i menighetslivet. Hovedhensikten er at alle skal oppleve å bli tatt imot som fullverdige deltakere i fellesskapet. I dokumentet anbefaler Kirkerådet at Kirkemøtet gjør et vedtak med ti kjennetegn for Den norske kirke i en ny tid.²⁰⁶ Kirkerådet ønsker blant annet at kirken aktivt skal jobbe for å skape gode relasjoner og være et inkluderende fellesskap. Et annet kjennetegn er representativt lederskap. Kirken skal tilstrebe å rekruttere ansatte og frivillige til lederstillinger og styringsorgan fra bredden av befolkningen, underforstått også personer med minoritetsbakgrunn.²⁰⁷

Kirkemøtet vedtok i 2018 en visjonsdokument for 2019 til 2021 for Den norske kirke med tittelen *Mer himmel på jord*.²⁰⁸ I visjonsdokumentet ble det vedtatt syv konkrete mål. To av målene, som er relevante for dette forskningsprosjektet, er at kirken skal engasjere seg i samfunnet og at kirken skal skape trygge rom. At kirken skal engasjere seg i samfunnet, er relevant i kampen mot diskriminering og rasisme. Målet om å skape trygge rom er relevant

---

²⁰² Kruse 2019.

²⁰³ Kruse 2019.

²⁰⁴ SSB 2020.

²⁰⁵ Kirkerådet 2020: 1.

²⁰⁶ Kirkerådet 2020.

²⁰⁷ Kirkerådet 2020.

²⁰⁸ Kirkemøtet april 2018.

fordi Den norske kirke ønsker å skape trygge rammer for å ta vare på alle menneskers ukrenkelige verdi og delta i arbeid mot diskriminering.²⁰⁹

Dokumentene fra Den norske kirke og uttalelsen fra preses viser at det er et ønske fra sentralt hold at kirken skal være en inkluderende kirke. I samtalen med Daniel uttrykket han at Den norske kirke har for lite kunnskap om inkludering og håndtering av diskriminering og rasisme. Det står imidlertid ikke på tilgjengelig ressurser på dette området. På Den norske kirkes nettside finnes det ulike ressurser om diskriminering og rasisme. Her finnes det både ressurser fra norske initiativ, Kirkenes verdensråd og Lutherske verdensforbund.²¹⁰ Det er imidlertid ikke nok med ressurser dersom det ikke blir anvendt i praksis. Erfaringene fra prestene fra det globale sør understøtter at det trengs en selvbevissthet om at diskriminering finnes i kirken. Dette er en erfaring som Den norske kirke bør ta på alvor og ta tak i.

5.4 Presterolle

I dette forskningsprosjektet har jeg fokusert på hvordan prestene fra det globale sør erfarte overgangen fra deres hjemlige kontekst til norsk kontekst og da særlig med henblikk på presterollen.

Presteyrket er et mangfoldig yrke med ulike arbeidsoppgaver. Slik oppleves det også for prestene fra det globale sør. Dette kommer blant annet til uttrykk i det Simon forteller: «Som prest har man ulike oppgaver som man må gjøre. Du jobber med gudstjeneste og preken og deler ut sakrament. Man driver med begravelse, sjelesorgsarbeid og treffer folk i sorg. Man har bryllup, du møter folk med glede og sang. Du møter dåpsfamilie der du møter folk, barnefamilier med det som er viktig i deres liv. Du møter ungdommer på konfirmantarbeid, der møter du dem med livets erfaringer. Som prest er man en person som møter folk med ulike livserfaringer og utfordringer.» Prestenes arbeidsoppgaver er med andre ord både varierte og mangfoldige. Som prest har man følgelig en rekke ulike roller avhengig av hvem man forholder

---

²⁰⁹ Kirkemøtet april 2018.

²¹⁰ Den norske kirke 2020c.

seg til. Samtidig har presten den samme grunnleggende rollen uavhengig av hvilke oppgaver man utfører. I kraft av ordinasjonen er man prest uansett hvilke utfordringer man står overfor.

Arbeidsoppgavene til prester er beskrevet i *Tjenesteordning for menighetsprester* og blant oppgavene er at prester skal forvalte Ord og sakrament slik at kristen tro og kristent liv fremmes i menigheten.²¹¹ Presten skal blant annet holde gudstjenester og forrette kirkelige handlinger, utføre dåps- og konfirmasjonsopplæring, og utøve sjelesorg og veiledning.²¹² Presterollen innebærer at man har en unik posisjon. Med posisjon forstås den plassen en person har i den sosiale strukturen. Som prest med bakgrunn fra det globale sør har man både tilskrevne og ervervede posisjoner. Den tilskrevne posisjonen tillegges dem fordi de er fra det globale sør, mens den ervervede posisjonen er posisjonen de har i egenskap av å være prest. Til posisjonen ligger det en forventning fra andre om hvordan prestejobben skal utføres.

Presterollen er tett knyttet til gudstjenesten og til planlegging av gudstjenester og følgelig også prekenarbeid. Her har prestene fra det globale sør ulike erfaringer i møte med norsk kontekst. For Adam er det viktig å ikke være redd for å gjøre feil i en kontekst som i utgangspunktet var fremmed for ham. Det har blant annet vært viktig for ham å ikke være altfor forsiktig med å ta opp vanskelige temaer som forstås ulikt fra kultur til kultur. I samtalen trakk han fram synd som et eksempel på et tema han har fått positive tilbakemeldinger på at han har tatt opp. Daniel på sin side reflekterte rundt luthersk prekentradisjon, en tradisjon som står sterkt i Norge og som han tenker er dogmatisk. Dette tenker han henger sammen med at katekismen tradisjonelt står sterkt i Norge. Som prest i norsk kontekst har man i oppgave å drive med katekese og formidle kunnskap gjennom prekenen. Daniel er imidlertid opptatt av at en preken kan bli for dogmatisk og at det er viktig å knytte prekenen til hverdagslivet. Prekenen i Den norske kirke må ifølge Daniel med andre ord ha mer med det alminnelige livet å gjøre. Dette kommer tydelig fram da Daniel trekker fram «Applied Theology», som stod sentralt i presteutdannelsen i hans hjemland. Ifølge *Gudstjeneste med veiledninger* har presten i preken som oppgave «å formidle tekstens budskap inn i vår tid, inn i virkeligheten til hver enkelt som sitter i kirkebenkene.»²¹³ For å kunne formidle et budskap inn i den enkeltes kontekst, er det avgjørende å gjøre prekenen

---

²¹¹ Tjenesteordning for menighetsprester 2017.

²¹² Tjenesteordning for menighetsprester 2017.

²¹³ Den norske kirke & Kirkerådet 2020: 362.

stedegen.²¹⁴ For å kunne knytte preken til hverdagen, må man derfor kjenne ikke bare menigheten, men dens kontekst og de kulturelle kodene. For prestene fra det globale sør har erfaringer med norsk kultur og de kulturelle kodene til tider vært utfordrende, men mitt inntrykk er at prestene er reflekterte i forhold til norsk kontekst og bevisste på at de selv har et utenfraperspektiv.

Når det spesifikt gjelder prestenes selvforståelse i forhold til presterollen, var et av spørsmålene i intervjuguiden, «hvordan vil du beskrive din rolle som prest i Den norske kirke?» De fleste prestene trakk fram at deres viktigste oppgave er å formidle Guds kjærlighet og evangeliet, og lede mennesker til tro. For Adam innebærer dette ikke bare å formidle troen med ord, men også med handling. Det er derfor viktig for han, slik det er i hans hjemlig kontekst, at formidling følges opp med å bygge fellesskap. Daniel fremhevet det å være hyrde som et viktig aspekt ved presterollen. Simon knytter sin rolle som prest til ordinasjonsløftene. Han er kalt til å være en som skal formidle Guds kjærlighet og evangeliet og i sin rolle skal han være en åndelig tjener og være blant folk og møte folk. Det samme understrekes av Gabriel som fremhever at det er viktig å ta vare på gode kristne tradisjoner, spesielt i møte med åndelig søkende mennesker.

Et aspekt ved presterollen, i tillegg til selve innholdet, er prestenes egen opplevelse av mening. Ifølge Leer-Salvesen, som har intervjuet prester i Den norske kirke, gir yrket prester mening fordi de kan hjelpe folk som trenger dem.²¹⁵ En annen rapport, om presters arbeidsforhold fra 2009 av Gresaker, viste at 8 av 10 prester trives med sine arbeidsoppgaver.²¹⁶ Dette reflekteres også i samtalene med prestene fra det globale sør. Prestene trives gjennomgående godt. Simon, som far, synes det er meningsfullt å forrette dåp. En annen kilde til god trivsel er godt samarbeid med stab og menighet. For eksempel trekker Simon fram hvor viktig det er med en stab som bryr seg og støtter presten i hans jobb. I tillegg til godt samarbeid er god oppfølging avgjørende for prestenes trivsel. Særlig trekker flere fram hvor viktig det er med god oppfølging fra prost. Gabriel trekker konkret fram at han setter pris på at hans prost er flink til å ta kontakt med ham. At proster følger opp prestene er i tråd med *Tjenesteordning for proster* §3 som understreker at

---

²¹⁴ Den norske kirke & Kirkerådet 2020: 292.

²¹⁵ Leer-Salvesen 2005: 189.

²¹⁶ Gresaker 2009: 7.

proster skal bidra til godt arbeidsmiljø, samarbeid og åndelig fellesskap innen de kirkelige arbeidslag i prostiet.²¹⁷

---

²¹⁷ Tjenesteordning for proster 2017: §3.

6 Konklusjon

I dette forskningsprosjektet har jeg sett på hvordan prester fra det globale sør opplever prestetjeneste i Den norske kirke. Prestene fra det globale sør har i møte med norsk kultur erfart at de norske kulturelle kodene til tider har vært utfordrende. I intervjuer med prestene kommer det klart frem at de er reflekterte i forhold til norsk kontekst og er bevisste på at de selv har et utenfra-perspektiv. Prestene kommer med sine erfaringer og sin spiritualitet. Som prester kan de overføre spiritualitetsimpulser fra deres hjemlige kontekst til den norske kirkekonteksten. Prestene kommer fra kirkelige bakgrunner hvor fellesskapets tro har en større plass enn individets tro. Forholdet mellom individualisme og kollektivism er også noe prestene trekker frem som en forskjell mellom norsk kultur og kulturen de kommer fra. Norsk kultur er individualistisk mens kulturen i det globale sør er mer kollektivistisk. Dette gjenspeiler seg både i deres opplevelse av presterollen og deres prioriteringer i prestetjenesten, med sterk vekt på å bygge fellesskap. Dette er et område der spiritualiteten prestene hadde med seg fra sin lokale kontekst, har formet deres tjeneste som prester i Den norske kirke.

Den norske kirke kan trekke flere lærdommer av erfaringene fra prestene fra det globale sør. For det første kan Den norske kirke bli mer bevisst på at religion og fellesskap er viktig, ikke minst for mange innvandrere. Dette ble eksplisitt understreket av en av prestene i forskningsprosjektet. For det andre kan prestenes personlige erfaringer være en ressurs for Den norske kirkes inkluderings- og rekrutteringsarbeid. En av prestene framhevet at Den norske kirke er svakere enn for eksempel helsevesenet i forhold til inkludering, særlig når det gjelder rekruttering av ikke-etniske arbeidstakere. Et tredje område Den norske kirke kan ta lærdom fra og som er nær beslektet med inkludering er arbeid mot hverdagsdiskriminering. Flere av prestene fortalte blant annet om episoder med diskriminering i forbindelse med utføring av arbeidsoppgaver.

7 Litteratur

- Afdal, G. (2011). Teologi som teoretisk og praktisk aktivitet. *Tidsskrift for Teologi Og Kirke*, 82(2), 87–108. <http://www.idunn.no/ttk/2011/02/art01>
- Bangstad, S., & Døving, C. (2015). *Hva er rasisme* (Vol. 57, Hva er). Oslo: Universitetsforlaget
- Bjørnset M., Rogstad, J., Sterri, E.B. (2018). *Profesjonell rekruttering er likestilt rekruttering*. Fafo-rapport 2018:01 <https://www.fafo.no/images/pub/2018/20650.pdf>
- Browning, D.S. (1991). *A fundamental practical theology : Descriptive and strategic proposals*. (Opptrykk 1996) Minneapolis: Fortress Press
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Bullard, N. (2013). *Global South*. s. 724-727. En del: av Anheier, Helmut K, & Juergensmeyer, Mark. (2012). *Encyclopedia of Global Studies*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Dahl, Ø. (2013). *Møter mellom mennesker : Innføring i interkulturell kommunikasjon* (2. utg. ed.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Den norske kirke, & Kirkerådet. (2020). *Gudstjeneste med veiledninger = Gudsteneste med rettleiingar* (1. utgave. ed., Liturgisk skriftserie). Bergen: Eide forlag.
- Eriksen, T. H. (1998). *Små steder - store spørsmål : innføring i sosialantropologi* (2. utg., p. 461). Universitetsforl.
- Eriksen, T.H., & Sajjad, T.A. (2015). *Kulturforskjeller i praksis : Perspektiver på det flerkulturelle Norge* (6. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Furseth, I. (2019). Den norske kirke for «nordmenn»? Et sosiologisk blikk på immigranter og kirke. *Kirke Og Kultur*, 123(3), 280–290. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-3002-2019-03-08>
- Graff-Kallevåg, K. (2018). «Det handler kanskje om min egen troshistorie...» : Når kirkelig ansattes troshistorie setter spor i trosopplæringen. I K. Graff-Kallevåg, & T.S. Kaufman, *Byggekloss-spiritualitet? : En studie av spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring* (Vol. 13, Prismet-bok) 48-73. Oslo: IKO-forl.

Graff-Kallevåg, K. & Kaufman, T.S. (2018). Spiritualitet i kirkens trosopplæring. I K. Graff-Kallevåg, & T.S. Kaufman, Byggekløss-spiritualitet? : En studie av spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring (Vol. 13, Prismet-bok) 8-25. Oslo: IKO-forl.

Gresaker, A. (2009). *I gode og onde dager- : Trivsel, belastninger og sluttevalueringer blant menighetsprester i Den norske kirke* (Vol. Nr. 6/2009, Notat (Kirkeforskning, Stiftelsen : trykt utg.)). Oslo: Stiftelsen Kirkeforskning.

Hanson, B. (2000). *A graceful life : Lutheran spirituality for today*. Minneapolis, Minn: Augsburg.

Isaksen, S. (2015). Aksent – Ikke dialekt. *Luthersk Kirketidende* Nr. 5 2015, 98.

Johannessen, H. (2010). «*Pastoral spiritualitet i endring.*» (S. 3-13) Halvårsskrift for praktisk teologi no. 1 2010, 3-4

Kaufman, T.S. (2017). *A New Old Spirituality? : A qualitative study of clergy spirituality in the Nordic context* (Vol. Vol. 15, Church of Sweden research series). Eugene, Or: Pickwick.

Kaufman, T.S. & Graff-Kallevåg, K. (2018). Hva er da spiritualitet? I K. Graff-Kallevåg, & T.S. Kaufman, Byggekløss-spiritualitet? : En studie av spiritualitet i Den norske kirkes trosopplæring (Vol. 13, Prismet-bok) 26-47. Oslo: IKO-forl.

Krumsvik, R. (2014). *Forskningsdesign og kvalitativ metode : Ei innføring*. Bergen: Fagbokforl.

Kvale, S., Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju* (2. utg. ed. 3. opplag 2012). Oslo: Gyldendal akademisk.

Lathrop, G. (2006). *The pastor : A spirituality*. Minneapolis, Minn: Fortress Press.

Leer-Salvesen, P. (2005). *Moderne prester*. Oslo: Verbum.

Müller, S. (2019). Fresh Expressions of Church and the Mixed Economy. *International Review of Mission*, 108(2), 241–256. <https://doi.org/10.1111/irrom.12282>

Nafstad H.E. & Blakar R.M. (2009) Ideologier om fellesskapsordninger i en ny liberalistisk tid. I H.E. Nafstad, & R.M Blakar, Fellesskap og individualisme. (p. 171) 135-148. Oslo: Gyldendal akademisk.

Nafstad H.E., Blakar R.M. & Rand-Hendriksen, K. (2009) Individualisme og fellesskapsverdier i dagens norske samfunn. I H.E. Nafstad, & R.M Blakar, Fellesskap og individualisme. (p. 171) 150-163. Oslo: Gyldendal akademisk.

Repstad, P. (2007). Mellom nærhet og distanse : kvalitative metoder i samfunnsfag (4. rev. utg., p. 168). Universitetsforl.

Rise, Ø. (2015). Utenlandske Prester – Oppfølging og veiledning. *Luthersk Kirketidende* Nr. 5 2015, 99-100.

Schiefloe, P. (2019). Mennesker og samfunn : Innføring i sosiologisk forståelse (3. utg. ed.). Oslo: Fagbokforl.

Sheldrake, P. (2003). Research and christian spirituality. *Tidsskrift for teologi og kirke*, 74(4), 295-311.

Skjevesland, O., i samarbeid med Gullaksen, P. (1999) *Invitasjon til praktisk teologi* : En faginnføring. Oslo: Luther.

Vetlesen, A. (2009) Fellesskap I individualismens tidsalder. I H.E. Nafstad, & R.M. Blakar, Fellesskap og individualisme. (p. 171) 19-55. Oslo: Gyldendal akademisk.

Woldseth, E. (2015). Prester til Norge. *Luthersk Kirketidende* Nr. 5 2015, 100 – 101.

Dokumenter

Bispemøtet (2015). *Utenlandske prester - Regelverk og rollefordeling ved tilsetting*. 1. opplag https://kirken.no/globalassets/kirken.no/bispemotet/2015/dokumenter/bispemotet_utenlandske-prester_web.pdf

Den norske kirke (2020a) *Årsrapport 2019*. Oslo: Den norske kirke, 2020. https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2020/juni/kr_36_8_20_%C3%A5rsrapport%202019_dnk.pdf

Kirkemøtet (April 2018) *Visjonsdokument for Den norske kirke – Mer himmel på jord*
Tilgjengelig på: https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/planer-visjonsdokument-og-strategier/visjon_19_21_a3_liggende_bokmaal.pdf

Kirkerådet (2020) *KR8/20 Kristne Migranter*. Tilgjengelig på:
https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/kirkeradet/2020/januar/kr_08_0_20_kristne%20migranter.pdf

Lovverk

Likestillings- og diskrimineringsloven (2017) Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (LOV-2017-06-16-51) Lovdata <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51>

Tjenesteordning for menighetsprester (2017) Tjenesteordning for menighetsprester (FOR-2016-04-11-1814) Lovdata <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2016-04-11-1814>

Tjenesteordning for proster (2017) Tjenesteordning for proster (FOR-2016-04-11-1815) Lovdata <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2016-04-11-1815>

Nettside

Den norske kirke (8.4.2019) Kirkestøtte til klimastreikende ungdom. <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/kirkestotte-til-klimastreikende-ungdom/> (Lastet ned 22.10.2020)

Den norske kirke (17:25:33 CEST 5.6.2020b) Preses støttar fredelege demonstrasjonar mot rasisme. Pressemelding publisert på NTB: <https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/preses-stottar-fredelege-demonstrasjonar-mot-rasisme?publisherId=8556475&releaseId=17886778> (Lastet ned 02.11.2020)

Den norske kirke (16.10.2020c) Fremmedfrykt, rasisme og populisme. Den norske kirke. <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/diakoni-og-samfunnsansvar/diakoni/xrp/> (Lastet ned 17.11.2020)

Kirkeberg, M. (13.05.2019) *Arbeidsinnvandringen øker igjen*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/flest-innvandrer-pa-grunn-av-arbeid> (Lastet ned 02.11.2020)

Kruse, E. (30.7.2020) Maktkartet til Den norske kirke er kritthvit. Det er ikke representativt. Kommentar i Vårt Land publisert 30.7.2020. <https://www.vl.no/meninger/kommentar/maktkartet-til-den-norske-kirke-er-kritthvitt-det-er-ikke-representativt-1.1750394> (Lastet ned 02.11.2020)

Kulturdepartementet (07.09.2020) Etnisk diskriminering. Regjeringen <https://www.regjeringen.no/no/tema/likestilling-og-inkludering/etnisk-diskriminering/id670393/> (Lastet ned 02.11.2020)

Statistisk Sentralbyrå (SSB) (27.07.2017) Sosiale relasjoner - Slik har vi det – livskvalitet og levekårs, utgave 2017. SSB. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/sosiale-relasjoner> (Lastet ned 26.11.2020)

Statistisk Sentralbyrå (SSB) (2020) *Fakta om innvandring*. SSB. <https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring> (Lastet ned 25.11.2020)

Utdanningsdirektoratet (25.05.2016) *Begrepsdefinisjoner – minoritetsspråklige*. UDIR. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/minoritetsspraklige/minoritetsspraklige---hva-ligger-i-begrepet/> (Lastet ned 25.11.2020)

8 Vedlegg

8.1 Vedlegg 1, Intervjuguide

Intervjuguide

I denne masteravhandlingen ønsker jeg å belyse hvorvidt og hvordan prester med bakgrunn fra det globale sør overfører spiritualitet fra sin lokale kontekst til norsk kontekst gjennom prestedtjeneste i Den norske kirke (Den norske kirke). Det globale sør viser i denne sammenheng til Latin-Amerika, Afrika og Asia.

I denne empiriske studien vil primær datasamling skje via dybdeintervju. Jeg skal intervju aktuelle informanter med utgangspunkt i denne intervjuguiden. Jeg ser for meg at intervjuene vil vare fra 30 til 90 minutt. Dersom det lar seg gjøre, ønsker jeg å utføre intervju ansikt-til-ansikt, men realistisk vil flere av intervjuene sannsynligvis måtte foregå på Zoom. Det vil bli gjort lydopptak av intervjuene som deretter vil bli delvis transkribert. Svarene vil bli anonymisert og lydopptakene oppbevart på et trygt sted. Innsamlet data vil bli analysert og belyst med utgangspunkt i relevante teoriperspektiv.

Åpning:

- Kort orientering om hensikten med intervjuet
- Orientering om konfidensialitet, reservasjonsrett og informasjonsplikt
- Klargjøring av forventninger

Målet er en naturlig samtale der informanten får male sitt bilde av virkeligheten. Spørsmålene er til veiledning. Spørsmålene som stilles er åpne spørsmål og som eventuelt følges opp av oppfølgingsspørsmål.

Bakgrunnsspørsmål

A. Personlig historie før Norge

Fortell om din religiøse bakgrunn og troshistorie?

Hvilken teologisk utdanning har du?

Underspørsmål: Lengde på studiet, konfesjon, grad, særpreg

Substansspørsmålene

B. Overgang til prestedtjeneste i Norge

Hvordan fikk du kjennskap til Den norske kirke?

Hvordan ble du rekruttert til Den norske kirke?

Var du i dialog med din biskop før ansettelsen?

Hva fikk deg til å velge prestedtjeneste i Norge?

Hvordan opplevde du å flytte til Norge?

Underspørsmål: utfordringer med språk? Kulturforskjeller?

C. Spiritualitet

Hvordan blir ulike åndelige praksiser (kanskje må forklares) vektlagt i den kontekst du kommer fra i forhold til norsk kontekst?

Følg opp med underspørsmål til de praksiser som (for eksempel bønn, bibellesning, sang, sjelesorg, eksorsisme og diakoni)

Hvilke tanker og erfaringer har du gjort deg i forhold til å overføre impulser fra åndelige praksiser til norsk kontekst? (Hva er mulig? (Hva er ønskelig?))

Hva tenker du Den norske kirke kan lære av spiritualitet og åndelig praksis fra den kontekst du kommer fra?

Har din tro endret seg i løpet av den tiden du har jobbet som prest i Norge?

Hva tenker du den kirkelige kontekst du kommer fra kan lære av spiritualitet og åndelig praksis i Den norske kirke?

D. Presterollen

Hvordan vil du beskrive din rolle som prest i Den norske kirke?

Hvordan opplever du mottagelighet for impulser fra din opprinnelige kontekst? (Konkretiser: Lokalsamfunn, kjernemenighet, stab, prestekolleger, bispedømme, kirken sentralt)

Hvordan har din tjeneste i Den norske kirke formet din identitet som prest?

E. Sluttkommentar

Har du en eller flere oppfordringer til prestekolleger og lederskapet i Den norske kirke?

Er det noe mer du ønsker å trekke fram?

8.2 Vedlegg 2, Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet

Prester med bakgrunn fra det globale sør sin spiritualitet og presterolle i norsk kontekst?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på hvorvidt og hvordan prester med bakgrunn fra det globale sør overfører spiritualitet fra sin lokale kontekst til norsk kontekst gjennom prestedtjeneste i Den norske kirke. Det globale sør viser i denne sammenheng til Latin-Amerika, Afrika og Asia. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette forskningsprosjektet er en masteravhandling ved MF vitenskapelig høyskole. Det finnes i dag flere prester i Den norske kirke med bakgrunn fra det globale sør. Hvordan er det for prester med sine erfaringer fra det globale sør å jobbe i en norsk kontekst? Hvordan påvirker jobben presters spiritualitet? Hva tenker prester med bakgrunn fra det globale sør om presterollen sin? Jeg ønsker å gjennomføre intervjubasert studie av prester med bakgrunn fra det globale sør for å undersøke dette temaet nærmere.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

MF vitenskapelig høyskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du blir spurt om å delta fordi du passer inn i utvalget. Utvalget er bestemt utvalg ut ifra ulike krav. Det første kravet er prest i Den norske kirke. Det andre kravet er bakgrunn fra det globale sør. Det er 6-10 personer som er trukket.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et intervju på 45-90 minutt der jeg stiller spørsmål om din spiritualitet og presterolle. Spørsmålene vil dreie seg om overgangen til prestedtjeneste i Norge, spiritualitet og presterollen. Intervjuet kommer til å ta utgangspunkt i en rekke forberedte spørsmål, men det vil være rom for åpen samtale i forlengelse av disse. Det vil bli tatt lydopptak og notater av samtalen dersom du gir tillatelse til

det. Dersom det lar seg gjøre, ønsker jeg å utføre intervju ansikt-til-ansikt, men realistisk er det mulig for intervju over videosamtale.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun undertegnede og veileder som vil ha tilgang til lydopptakene og notatene.

Ved publikasjon av prosjektet vil det ikke komme frem hvilke prester som er intervjuet. Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes direkte i forskningsprosjektet. Enkelte innenfor samme miljø kan gjette på hvem som har deltatt. Du vil i avhandlingen bli omtalt som prest uten navn, kjønn og arbeidssted.

Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Opplysningene vil lagres innelåst og separat.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 15. februar 2021. Personopplysningene vil da slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- å få slettet personopplysninger om deg, og
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra MF vitenskapelig høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- MF vitenskapelig høyskole ved student [REDACTED]
- [REDACTED] – [REDACTED] og veileder Harald Hegstad, harald.hegstad@mf.no tlf: 22590572.
- Vårt personvernombud: personvern@mf.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Harald Hegstad

[REDACTED]

Prosjektansvarlig

Student

Veileder

8.3 Vedlegg 3, NSD-godkjenning

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 619764 er nå vurdert av NSD. Følgende vurdering er gitt:

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet den 27.05.20 med vedlegg, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger om religion og filosofisk overbevisning samt alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.02.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a, jf. art. 9 nr. 2 bokstav a, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2).

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Zoom er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. **OPPFØLGING AV PROSJEKTET** NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Silje F. Opsvik Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)